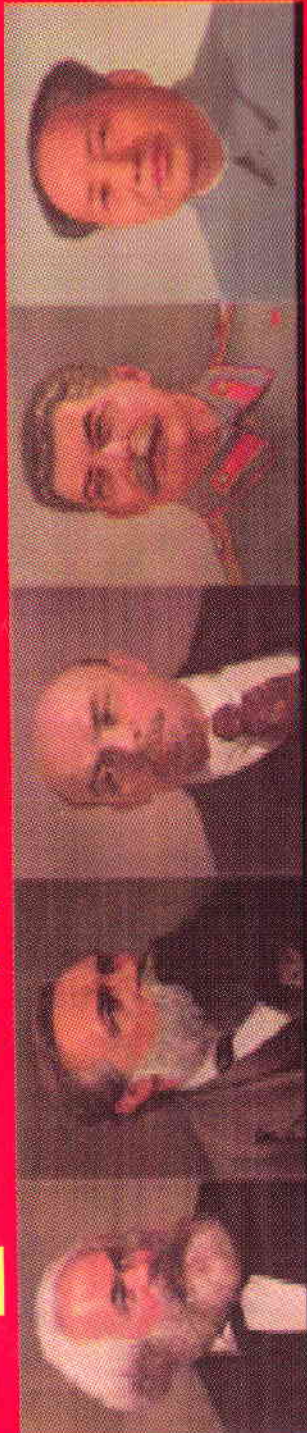

T
K
P
/
M
L

**BÜYÜK PROLETER KÜLTÜR DEVRİMİNİN
40. MODERN REVİZYONİZME KARŞI
MÜCADELENİN 50. YILI VESİLESİYLE;**

**Aus Anlass zum 40. Jahrestag der
Großen Proletarischen Kulturrevolution
Maos und dem 50 jährigen Kampf gegen
den modern- Revisionismus:**

**On the occasion of 40th Anniversary of
Great Proletarian Cultural Revolution
(GPCR) and 50th Anniversary of Struggle
Against Revisionizm;**

**BÜYÜK PROLETER KÜLTÜR DEVRİMİNİN 40.,
MODERN REVİZYONİZME KARŞI MÜCADELENİN
50. YILI VESİLESİYLE;**

BPKD’NİN TARİHSEL ANLAMI, SİYASAL
ÖNEMİ, TEORİK DERSLERİ; PROLETARYA
DİKTATÖRLÜĞÜ ALTINDA SINIFLAR, SINIF
MÜCADELESİ, DEVRİMİN DEVAM ETTİRİLMESİ VE
KAPİTALİZMİN RESTORASYONU DERSLERİ; MAO
VE ÇKP ÖNDERLİĞİNDE GELİŞTİRİLEN MUZZAM
MUHAREBE SÜRECİNİN MODERN REVİZYONİZME
VURDUĞU AĞIR PRANGA

1/BÜYÜK PROLETER KÜLTÜR DEVRİMİ'NİN TARİHSEL ANLAMI, SİYASAL ÖNEMİ VE TEORİK DERSLERİ

Mao'nun, "ateşini benim yaktığım" dediği Büyük Proleter Kültür Devrimi, 16 Mayıs 1966 tarihli ÇKP genelgesiyle başlatılmıştı. 5 Ağustos 1966 yılında da ortalığı kasıp kavuran o ünlü afişini yazmıştı Mao: Karargahı Bombalayın! Böylece iki-beş yıllık büyük kasırgaya yol açacak olan "mücadelenin darbesinin doğrultusu" saptanmıştı. Bu doğrultu, alaşağı edilmesi gereken bu karargah, her şeyden önce Parti Merkez Komitesi'nde yer alan kapitalist yolu tutan mevki sahipleri ve dolayısıyla "patent sahibi" önderliğin bir bölümüydü. Evet, her şey bu kısa ama derin anlam yüklü, kısa ama makyajsız gerçeği cesaretle gösteren, kısa ama yeri göğü sarsan 5 Ağustos tarihli "Karargahı Bombalayın!" "direktifi" ile başlamıştı.

Neydi, Büyük Proleter Kültür Devrimi?

Her şeyden önce, bu devrim, dünyada eşine rastlanmayan tarihsel bir ilk pratik, alışıldık deneyimler ve yöntemleri işe koşan değil, kitleler üzerinden "suyun kaynağına inen" bir deneme olarak, bir sınıfın diğerini alaşağı ettiği ve "dünya görüşü sorununu" mücadelenin merkezine koyan ve proletarya diktatörlüğü koşullarında MK'nin ihanet ettiği bir ülkede "yerleşik tabulara" meydan okuyan fevkalade bir devrimdi. Bu devrimin öncekilerden farkı, bunun proletarya diktatörlüğü altında cereyan eden bir ölüm-kalım mücadelesi olması ve mücadelenin ateş hattının da partinin göbeğinde bulunmasıydı.

Paris Komünü'nden sonra, proletarya diktatörlüğü altında sürdürülen sınıf mücadelesinin özgün ve özel bir biçimi, o ana dek varolan proletarya diktatörlüğü pratiğinin yeni, üstün ve zengin bir ilk denemesiydi Büyük Proleter Kültür Devrimi. Bu deneme ile, sosyalizmde sınıf mücadelesi, yepyeni bir çehre

kazanarak herkesi şaşkına çeviriyor ve proletarya diktatörlüğü teorisi zincirine, önceki devrimci pratiklere oranla yeni bir halka ekleniyordu. Teori, bu yeni deneme ile mücadelenin bu yeni döneminde daha üstün bir düzeye ulaşıyordu. Bu deneme ile, proletarya diktatörlüğü daha büyük bir derinlik ve zenginlik kazanacaktı.

Büyük Proleter Kültür Devrimi, yeni burjuvazi üzerinde topyekün bir diktatörlüktü. Bu, yalnızca ideolojik ve siyasi bir seferberlik değil, iktisadi, askeri ve kültürel cephede geliştirilen, içine kitleleri çekerek iki-beş yıla yayılan derin ve geniş bir cenkleşme idi. Sosyalizmin ülkesinde revizyonizmin iktidarı ele geçirdiği koşullarda, halk yığınlarının "aşağıdan gelen dolaysız zorlaması" ile revizyonistlerce gasp edilen iktidarın geniş ve yaygın ve müthiş bir kitle hareketi yolu ile geri alınması için yapılan muazzam önemde bir devrimdi. Engebeli ve zorlu idi. Zorlu idi çünkü, burjuvazi tam da partinin ve iktidar organlarının içinde idi ve üstelik su başlarını tutmuştu. Bunun içindir ki, Mao daha BPKD'nin ilk yıllarında, 1967 yılındaki bir Siyasi Büro Daimi Komitesi'ndeki konuşmasında şunları söyleyerek taşı gediğine koyacaktı: "Merkez Komitesi'nde revizyonizm belirirse ne yapacaksınız? Bu son derece muhtemeldir. En büyük tehlike budur." Hedef saptanmış ve kitlelerin yöneltmesi gereken karargah gösterilmişti.

Ve Mao, kitlelere ne yapılması gerektiğini de kaçamaklara sapmaksızın dolaysızca işaret ediyordu: "Kapitalist yolu tutan mevki sahiplerini alaşağı edin." Oysa aynı Mao, daha önce "gerici çizgiyi izlemekte ısrar eden iflah olmazları alaşağı edin" demişti. Ne ki yaşam durmuyor, sınıf mücadelesi durmuyor ve gerici çizgiyi izlemekte olan iflah olmazlar bir türlü yola gelmiyordu; kitlelere bunların gerçek niteliklerinin kavratılması gerekiyordu. Kimdi gerici çizgiyi izlemekte ısrar eden iflah olmazlar? Elbette ki bu iflah olmazlar kapitalist yolu tutan mevki sahipleriydi ve üstelik fena halde de mevzi ele geçirmişlerdi. Bu sefer ki topyekün bir mücadeleydi, kapitalist yolu tutan mevki sahiplerine karşı verilen. Zira, eski ve yeni burjuvazi birleşerek

gücüne güç katmış; ve gücünü, kapitalizmin restorasyonu için tehlikeli bir noktaya dek geliştirmişti.

Geniş çaplı cenkleşmenin tam zamanıydı; ve Mao, bu zamanlamaya ve zorunlu zarurete değinirken artık herkesçe ezbere bilinen o ünlü yargısını şöyle dile getirecekti: "Bu defa ki Büyük Proleter Kültür Devrimi, proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmak, kapitalizmin restorasyonunu önlemek ve sosyalizmi kurmak için tamamen zaruri ve fevkalade vaktindedir." Gerçekten de parti başta olmak üzere bir çok fabrika ve kuruluş revizyonizm tarafından ele geçirilmiş ve öyle ki bazı parti ve devlet organlarının kilit noktaları kapitalist yolu tutan mevki sahiplerinin at koşturduğu alanlar haline gelmişti. Öte yandan eğitim, sanat, kültür alanında da revizyonizm bir hayli mevzi kazanmıştı. Ve hatta, yalnızca 1966 yılı itibarıyla değil, BPKD'nin içinde, 1969'un ilk yazında bile, Mao, bu devrimin sürdürülmesinin zorunluluğunu ısrarla belirtmesi boşuna olmasa gerekti. Mao, daha bu yıllarda, temelimiz sağlamlaştırılmış değildir ve kendi gözlemime dayanarak şunu söyleyebilirim ki, "fabrikaların oldukça büyük bir çoğunluğunda önderlik gerçek Marksistlerin ve hatta işçi kitlelerinin elinde değildir" diyordu. Bu da gösteriyor ki, BPKD, tam da zamanında yapılmıştı ve fena halde gereksinimdi.

Yalnızca 1966 ya da 1969 yılı itibarıyla değil, Kültür Devriminden birkaç yıl önce bile yaptığı bir konuşmada Mao şunları seslendirecekti: "Günümüzde devrimin görevi henüz tamamlanmamıştır; henüz, en sonunda kimin kimi alaşağı edeceği kesinlikle belli değildir. Sovyetler Birliği'nde Kruşçev iktidarda değil midir? Burjuvazi iktidarda değil midir? Bizde de siyasi iktidarın burjuvazinin elinde olduğu durumlar vardır; onların adamlarının bulunduğu üretim tugayları, fabrikalar ve sien komiteleri olduğu gibi, bölge ve eyalet komiteleri de var, kamu güvenliği dairelerinde yine onların adamları olan başkan yardımcıları var. Kültür bakanlığını kim yönetiyor? Sinema ve tiyatro tamamen onların hizmetinde olup, halkın çoğunluğunun hizmetinde değildir. Önderlik kimin elinde dersiniz?...Sınıf

mücadelesi hemen sizin yanı başınızda değil midir? Karşı devrim diye bir şey olmazsa, o zaman niye hala devrime ihtiyacımız olsun?"

Demek ki ülkeyi BPKD'ne götüren koşullar bir günde oluşmadı ve burjuvazi ve burjuva yolu tutan mevki sahipleri ve yandaşları hayli mesafe kat etmiş ve iktidar revizyonistlerce adım adım ele geçirilmiş bulunuyordu.

Sorunun kilit noktası tam da burjuvazi mi, proletarya mı; kapitalist yol mu, sosyalist yol mu; revizyonizm mi, Marksizm mi sorunuuydu. İki sınıf, iki yol, iki çizgi arasındaki mücadele uzundu, karmaşıktı ve çetindi. Öylesine çetindi ki bu mücadele; Mao, daha Kültür Devriminin başlangıcında karısına, Ciang Cing'e gönderdiği 8 Temmuz 1966 tarihli mektupta şunları yazmak durumunda kalmış olması anlamlıydı: "Bugünkü görevimiz, Parti içindeki sağın bir bölümünü devirmektir (sağın tümünü devirmek imkansızdır). Daha sonra, belki yedi-sekiz yıl sonra, kötülük şeytanlarını ortadan kaldırmak için yeni bir hareket başlatılacak, daha sonra da tekrar tekrar yeniden başlatmak gerekecektir."

Salt Merkez Komitesi içinde verilen mücadele ile kötülük şeytanları, kapitalist yolu tutan mevki sahibi revizyonistler alaşağı edilememiş, revizyonizmi devirmek yeterli olamamıştı. Mao'nun sözleriyle, sağ, hile, entrika ve gizli kapaklı oyunlarla her yolu deniyor ve kendi temelini sağlamlaştırmada önemli mevzileri ele geçiriyordu. Ne ki, salt parti aracılığıyla verilen mücadele sağı geriletme ve mevzilerinden sökülüp atmada yeterli olamamış ve iki yol, iki sınıf ve iki çizgi arasındaki amansız mücadelenin içine kitlelerin de çekilmesi ve mücadelenin bir yandan üstten Mao önderliğindeki komünistlerce, öte yandan da aşağıdan dolaysız kitle girişkenliğinin seferberliğiyle yürütülmesi gelip kapıyı çalmıştı.

Ve proletarya ile burjuvazi, kapitalist yol ile sosyalist yol, revizyonizm ile Marksizm arasındaki bu zorlu mücadelede kitleler seyirci kalmadı ve kalamazdı da. Mao'nun "Karargahı Bombalayın!" şiarı ortalığı kasıp kavuran bir fırtına oldu kitlelerin

dilinde ve elinde. Mao'nun bu ünlü şiarı yığınları aşağıdan harekete geçirmede ve onları önderliğin bir bölümünün üzerine yürümede tam bir anahtar işlevi gördü. BPKD, kitlelerin bizzat kendilerinin partiyi sahiplenmeleri ve proletarya ve bağlaştığı emekçi güçlerin ve bu arada emekçi ordunun kendi partisinin yanında saf tutarak kapitalist yolu tutan mevki sahiplerini alaşağı etmesi hedefine kilitlenmiş ve dünya görüşü sorununu işin merkezine amaç olarak koyarak kitlelerin iktidarı fethetmesi olayıydı.

Paris Komünü denemesinde "göklerin fethine" çıkan proletarya, bu kez, bir ikinci baskısını, on milyonların katıldığı muazzam bir kitle hareketi ile Çin'de, parti ve devlet içindeki kapitalist yolu tutan mevki sahiplerine karşı "iktidarı fethederek" yapıyordu. İşçiler, köylüler, aydın ve öğrenciler, ordu güçleriyle beraber geniş emekçi yığınlar Mao'nun "Karargahı Bombalayın!" direktifi üzerinden revizyonizmi alt ederek, örgütlü gücün nelere muktedir olduğunu revizyoist karargaha bir kez daha göstermiş oluyordu. İktidar ve Parti'de revizyonizm fena halde geri püskürtülüyordu.

Çin devrim mücadelesi pratiğinde, BPKD, proletarya diktatörlüğü altında devrimi devam ettirmenin tepe noktası, en sivri ucu ve keskin bıçaktı. Olağan mücadele ile devrilemeyenler, kitlelerin coşkun seli, ayağa doğrulan kitle seferberliği karşısında hizaya geliyor ve Mao'nun "kitleleri örgütlemek siyasettir" söylemi, BPKD üzerinden yaşayan gerçek olarak Çin'in her santimetrekaresinde yaşam buluyordu.

Mao'nun, Cen Bo-da'yı kast ederek, "sen ve ben bile bunlarla baş edemedik. Fakat, Kızıl Muhafızlar'ın gelmesiyle bunlar derhal denetim altına alındı." dediği, kapitalist yolu tutan mevki sahipleri, kitlelerin ayağa doğrulan heybetli gücü ile kuyruklarını kıstırmak zorunda kalarak gölgeye çekilmişlerdi.

Şu bir gerçek ki, Büyük Proleter Kültür Devrimi, başlangıçta öğrenci ve aydınlar aracılığıyla ateşleyici fitiline kavuşsa da, onu yaşam ağacına kavuşturan yegane şey, işçiler, köylüler ve ordu üniforması altındaki aynı sınıflardı. Bu ağacın özsuyu

da her şeyden önce işçilerdi; bu devrime önderlik edendi bu sınıf. Mao, "Büyük Kültür Devrimi'nde ve tüm çalışma alanlarında işçi sınıfının önder rolünü tamamen tesis etmek şarttır" diyerek bu devrimin niteliği hakkında yanlış fikirler yayan modern revizyonizme gerekli yanıtı vermişti. Ve bilinir ki, Çin'de revizyonizmin iktidarı ele geçirme denemesinin dış kaynağı, modern-revizyonizm ve özellikle de Sovyet modern-revizyonizmi olduğu apaçıktı.

1967'deki bir konuşmasında Mao, BPKD için, "Bu, bir sınıfın diğerini alaşağı etmesidir. Bu büyük bir devrimdir." diyerek, bu devrimin, proletarya diktatörlüğü altında devrimin "yeni biçimler altında" sürdürülmesi demek olduğunu altını çiziyordu.

Fakat bu devrim öyle kolay yürüyen bir süreçle sürüp gitmiyordu. Bu devrim, met-cezirlerle, ilerleme ve geri çekilmelerle, saldırı ve savunma ile el ele yürüyordu. Zira, Mao'nun sözleriyle, "Revizyonizm o kadar yoğunlu ki, su bile sızmaz, iğne bile geçmezdi". Mao'nun 1969 yılında, yani BPKD'nin dördüncü yılında bile "Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin hala sürdürülmesinin zorunlu olduğu görülüyor. Temelimiz sağlamlaştırılmış değildir." demesi, revizyonizm tehlikesinin çapını ve büyüklüğünü göstermesi bakımından dikkat çekiciydi.

Merkez Komitesinde bir burjuva karargah kurarak her alana yayılan kapitalist yolu tutan mevki sahiplerini ve yandaşlarını alt etmek basit, tekdüze ve kolay bir görev olarak yerine getirilemezdi. Nitekim, Lui Şao-şi ve Teng Siao-ping vb. çetesine karşı verilen mücadelede her ne kadar Şao-şi görevden uzaklaştırıldı ise de, BPKD'nin sonlarına doğru, Mao'nun ölümünden kısa bir dönem önce, 1975 yılında Teng önderliğindeki revizyonizm yeniden mevzi kazanarak öne çıktı ve Mao ölmeden hemen önce bu karargahı son bir kez daha püskürtme mücadelesine girişti; ne ki, hemen ölümünden sonra ise Hua Kua-feng aracılığı ile iktidar karşı-devrimci bir darbe ile yeniden gasp edildi revizyonist karargahça. Bu arada şunu da bir parantezle belirtelim ki, 1970'lerin hemen başında, daha önce

BPKD'nin en ateşli savunucusu ve Mao'dan sonra "ikinci adam" olarak sunulan Lin Biao önderliğinde karşı-devrimci bir girişim başlatıldı ancak, Mao'nun çabasıyla bu girişim de alt edildi. Lin Biao'nin kliğini oluşturan "büyük generaller" listesindeki beş kişinin hepsi de Siyasi Büro üyesi ve Genel Kurmay Başkanlığını da elinde bulunduran yüksek askeri kişilerdi.

Elbette ki, Teng çetesinin yeniden işbaşında geçmesi önemli bir sorundu ancak, bu, sorunun özü değildi; öz, BPKD'nin proletarya diktatörlüğü altında devrimin devam ettirilmesinin yeni bir biçimi olarak tarihsel anlamında ve kapitalist yolu tutan mevki sahibi iflah olmazların, yeni burjuvazinin alaşağı edilmesi Çin devrimci pratiğinin, sınıf mücadelesinin bu yeni biçiminin teoriye kazandırdığı siyasal anlamında ifadesini buluyordu. Pek tabii ki bu da dünya görüşü sorununda düğümleniyordu. BPKD denemesi, tarihte bir ilk olan bu deneme, proletarya diktatörlüğü altında devrimin sürdürülmesinin zorunlu bir eşiği olarak, "kimin kazanacağı" sorununun uzun bir süre sonuca bağlanamayacağına, "kimin kimi" alaşağı edeceğinin kesinlikle belli olmadığına ve devrimin görevlerinin uzunca bir süre tamamlanmadan kalacağına açık bir kanıt, proleter bir biçim olması bakımından tarihsel anlamı ve siyasal önemi açısından fevkalade yeni, üstün ve zengin bir muharebe denemesidir devrimler tarihine yazılan. Bu devrim, yalnızca siyasal bir devrim değildi; bu hem siyaset, hem ideoloji, hem iktisat, hem kültür ve sanatı da içeren çok geniş yelpazede uzun yıllar süren, bir sınıfın diğerini alaşağı ettiği sınıf mücadelesinin deri değiştirmiş yeni bir türüydü.

Neydi bu muazzam çaptaki devrimin yarattığı dayanıklı sonuçlar ya da dersleri nelerdi?

Önce şu: Bu muazzam önemdeki devrimin zaafı da vardı; ne ki, hangi büyük devrim, hangi geniş çaplı alt-üst oluş bir eczacı tartışması hassaslığı ile hareket edebilir ki. Ve hangi devrim hatasız, yanılıgsız ve falsosuz yol alabilmiştir ki? Ne ki, hataların ve açmazların açığa çıkarılması da, bir sonraki pratiklere ışık tutan önceki biriken devrim pratiklerinin yetkinleşmiş teorisini

kendisine "çıkış noktası" aldığına göre, bu hata ve eksikliklerin açığa çıkarılması dayanıklı sonuçların açığa çıkarılması ve devrimin derslerinin doğru bir temelde kalıba dökülmesi için mutlak bir gereklilik olsa gerektir. Bu bakımdan bu büyük devrimdeki hataların, eksikliklerin ve falsoların açığa çıkarılarak bir sonuca bağlanması önümüzde bizi bekleyen görev olarak duruyor.

Tali plandaki hata, eksik ve falsolarına karşın, Büyük Proleter Kültür Devrimi, Mao'nun sözleriyle, "İçinde bulunduğumuz Büyük Proleter Kültür Devrimi, yeri göğü sarsan bir olay", proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmak, kapitalizmin restorasyonunu önlemek ve sosyalizmi kurmak gibi bir amaç etrafında vuku bulduğuna göre, bu heybetli devrimci hamlenin dersleri ve geride bıraktığı dayanıklı sonuçları saptamak bir sonraki devrimci pratikler için "pusula görevi" görecek olması açısından büyük bir ehemmiyete sahiptir.

Akıllara takılan ilk soruyu yanıtlayarak bu dersleri açıklamalıyız.

Sonra şu: Mao'nun ölümünden hemen sonra iktidarın yeniden kapitalist yolu tutan mevki sahibi iflah olmazlarca, bu kötülük şeytanı yeni burjuvazice ele geçirilmesi, bu devrimin "dayanıklı temeller" yaratmadığına açık bir kanıt değil mi? Çok kısa bir yanıtla, hayır. Hayır çünkü, BPKD aracılığıyla, revizyonizmin iktidardan alaşağı edilerek, on yıl boyunca, yeni burjuvazinin püskürtülmesinin başarılması bile, başlı başına kesin bir başarıydı. Bilinir ki bu büyük devrimle on yıllık uzunca bir süre boyunca kapitalist yolu tutan mevki sahipleri iktidardan uzak tutulabilmişti. Eğer Kültür Devrimi yapılmıyorsa, eğer burjuvazi ile proletarya arasında proletarya diktatörlüğü altında süre giden bu ölüm-kalım muharebesi olmasaydı, iktidarın tümüyle el değiştirmesi imkansız bir umutsuz dava olarak yaşamın kenarında kala kalırdı.

Ne ki, Lenin'i yinelemek gerekirse, "dünya tarihinin ara sıra büyük gerilemeler göstermeksizin her zaman ileriye doğru ve pürüzsüz olarak ilerlediğini düşünmek, bilimsel ve

diyalektik değildir, teorik bakımdan yanlıştır. “ Bu ilk hamlenin yenilgisine bu açıdan bakmak gerekir. Mao'nun sözleriyle, bu, tarihin, yolunu biraz değiştirmesi ve biraz geriye doğru gitmesidir. Yoksa, proletarya diktatörlüğü altındaki bu heybetli denemenin ve onun biçimlendirerek yeniden kalıba döktüğü yeni ve özgü olanın, devrimler tarihinde bir kilometre taşı olan bu muharebenin yanlılığı demek değildir.

Büyük Proleter Kültür Devriminin “Dersleri” nelerdir?

Birincisi, BPKD, proletarya diktatörlüğü altında devrimin devam ettirilmesinin “yeni ve üstün bir biçimi” olarak devrimci diktatörlük teorisine daha büyük bir “derinlik ve genişlik” kazandırmıştır.

İkincisi, BPKD, tabandan muazzam bir kitle seferberliği hareketi ile geleneksel teoride yeni ve özgün olan üzerinden “süreklilikte gelişimi” ifade ederek, teoriye, gelişmenin yeni koşullarında, sosyalizm döneminde, eskiye oranla “yeni şeyler” katarak zenginleştirmiş ve geliştirmiştir.

Üçüncüsü, BPKD, tüm ulusal ekonomiye sosyalist ekonominin egemenliğinden, yani sosyalist dönüşümün esas olarak tamamlanmasından sonra, ideolojik ve siyasi alanda, kültürel ve iktisat cephesinde “proletarya diktatörlüğü altında devrimin devam ettirilmesinin”, sınıf mücadelesinin sürdürülmesinin gerekliliğine eni-sonu bulunmuş canlı, yeni ve zengin bir ilk denemedir.

Dördüncüsü, Sosyalizmde sınıflar ve sınıf mücadelesi sorununa Mao'nun getirdiği “yanıtların” açık ve anlaşılır bir tanıtlanmasıdır BPKD. Sosyalizmin çelişme ve çatışmalardan bağışık düşünülemeyeceğine, “kimin kimi” yeneceği sorusunun uzunca bir süre karara bağlanamayacağına en canlı, en diri ve en soylu bir yanıtın adıdır bu devrim.

Beşincisi, BPKD, Parti hata yapmaz, ve o, hatalardan bağışıktır; insanlar bir kez KP'ye girince hata yapmayan evliyalara dönüşürler görüşü açısına açıktan bir meydan okuyuştu.

Nihayet, BPKD, sorunun çözümüne, kitlelerin hakemliği yoluna açarak alışıldık yöntem ve araçlarına “suyun kaynağına inmek” yolunu seçmesi bakımından da sonraki pratikler için “çıkış noktası” oluşturmuştur. Ve de bu devrim, kitlelerin yakıcı ve dönüştürücü gücünün örgütlenmesi ve harekete geçirilmesi halinde hiçbir iktidarın ayakta kalamayacağına da fevkalade bir yanıtı olmuştur. Ve nihayet, bu devrim, yukarıdaki dersler üzerinden “bir standart” olarak, proletarya diktatörlüğü teorisinin olgunlaşmasında bir bileşen, diktatörlük tablosunun tümleyici bir parçası olarak fevkalade tarihsel önemdedir.

En nihayet, BPKD, sınıf mücadelesinin “en yüksek biçimi”, proletarya diktatörlüğü koşullarında bir sınıfın diğerini devirdiği ve revizyonizmin açığa çıkarılarak mahkum edildiği eşsiz bir kitle seferberliği muharebesiydi. Ve bu devrim, “kitleleri örgütlemek siyasettir” önermesinin ete-kana bürünerek nelere muktedir olabileceğini gösteren en canlı pratiktir.

III/ PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ ALTINDA SINIFLAR, SINIF MÜCADELESİ, DEVRİMİN DEVAM ETTİRİLMESİ VE KAPİTALİZMİN RESTORASYONU DERSLERİ

(I)

Hiç kuşkusuz ki, sosyalizm, tarihsel olarak bir "geçiş dönemi"dir; kapitalizm ile komünizm arasında, her iki toplumsal-ekonomik biçimlerin özelliklerini ve niteliklerini bağrında taşıyan bir geçiş dönemidir. Bu devrimci geçiş döneminin devleti de proletarya diktatörlüğünden başka bir şey değildir. Sosyalizmin doğasına ulaşmada bu son derece önemlidir. Eğer bu "geçiş dönemi" gerçeği hasır altı edilirse, sosyalizmin niteliği hakkında berrak bir kavrayışa varılamaz ve onun Lenin ve Stalin'de ulaştığı aşama ve Mao'da kazandığı biçim anlaşılabilir. Bu ilk gerçek kavranmadığı ölçüde de sosyalist toplumundaki sınıflar ve sınıf mücadelesi ve de proletarya diktatörlüğü altında devrimin devam ettirilmesi teorisini anlama ve uygulamada hatalar ve yanlışlardan kaçınmak mümkün olmaz.

Demek ki, anahtar sorun, kapitalist toplumla komünist

toplum arasında, öncekinden sonrakine geçişte, tarihsel olarak devrimci bir siyasal geçiş döneminin varlığını ve bu geçiş dönemine tekabül eden devletin de proletaryanın devrimci diktatörlüğü olduğunu kabul ederek hareket etmektir. Bu hareket noktası saptandıktan sonra, sosyalist toplumun, "sınıflı toplumdaki" "sınıfsız topluma" geçişte önemli bir tarihsel evreyi kapsadığı kendiliğinden anlaşılır.

Özel mülkiyetin yerini toplumsal mülkiyete bıraktığı, sömürülen sınıf olarak proletaryanın yöneten sınıf konumuna yükseldiği, eski toplumdaki ekonomik-toplumsal kuruluşun, yerini, sosyalist yeniden-kuruluşa bıraktığı geçiş toplumu olarak sosyalizmdeki tüm bu ilerlemelere karşın, siyasal geçiş dönemi öyle hemen kolay sona ermez. Ve üstelik görevin en zor kısmı da bu değildir; asıl zorluk toprak sahipleri ve kapitalistlerin ortadan kaldırılmasından sonra başlar. Bu eski sınıfların ortadan kaldırılmasından sonra da, sınıflar orta yerde durmaya ve sınıf mücadelesi yeni biçimler altında var olmaya devam edecektir.

Kendi temelleri üzerinde gelişmeyen, iktisadi, manevi, entelektüel bakımdan doğduğu kapitalist toplumun tüm izlerini üzerinde taşıyor geçiş döneminin bu sosyalist toplumu. Böyle bir toplumda kafa ile kol, işçiler ile köylüler, şehir ile kırsal arasındaki ilişkiler uzun, çok uzun bir süre var olmaya devam ederler. Bu demektir ki, sosyalist toplumda sınıflar bugünden yarına bir darbeye ortadan kalkmaz, kalkamaz. Ve bunlar var olduğu sürece de geçiş döneminin devrimci diktatörlüğü ortadan kalkmaz; zira, sınıflar ancak proletarya diktatörlüğü altında ortadan kaldırılabilirler. Bu şu anlama gelir ki, bu her ikisi birbirinin var oluş koşulu olarak işlev görür. Ve sosyalist toplum, oldukça uzun bir süre, içinden çıktığı kapitalist toplumun doğum izleriyle, içte burjuva etki, dışta ise emperyalist baskı kuşatması koşulları altında zikzaklarla, karmaşık ve zorlu bir süreç olarak sürüp gider. Bu zorlu ve engebeli yürüyüşte iki yol, iki sınıf ve iki çizgi arasındaki mücadele ve "kimin kimi" yeneceği sorunu uzun zaman çözüme kavuşmadan ortada durur.

Şu açıktır ki, sosyalizm ve sosyalist yeniden-kuruluş

öğretisi, yalnızca Marx ve Engels döneminin teorik çerçevesiyle sınırlandırılırsa, yalnızca Lenin ve Stalin döneminin sosyalist teori çözümlerleriyle zincire vurulursa, ya da teori, burada, tam da burada kazığı çakar kalırsa, yeni dönemin pratik sorunlarına çözüm reçetesi olmaktan çıkar ve kendini aşamadan yaşam tarafından ıskartaya çıkartılır. Birkaç on yıl öncesine kazığı çakan teori de pratiğin görüş açısı olmaktan çıkar.

Her bilim gibi bilimsel sosyalizm öğretisi de yaklaşıktır, görelidir; son ve kesin tamamlanışa varamaz. Tüm bilimsel önermeler olduğu gibi, bilimsel sosyalizm önermesi de, görelilik üzerinden dar ve eksiktir; durmaksızın eksiksiz bir tamamlanışa varmak üzere yol alır. Devrimci Marksizmin öğretisi de bu kurala tabidir.

Biz biliyoruz ki, bilimsel sosyalizm öğretisi, kendi kurucularının, Marx ve Engels'in elinde, yalnızca, başlıca çizgileriyle şekillenmişti. Bu şekilleniş sosyalist inşa sorunlarını kapsayacak derinlikte genişletilememiştir, genişletilemezdi de. Proletaryanın bir Komünist Manifesto'su vardı; ne ki burada yalnızca genel bir çerçeve çizilmişti; ve bu, üstelik yalnızca işin teorisiydi. Pratik bir deney yoktu. Ne Manifesto da ve ne de Marksizmin kurucularının sonraki eserlerinde sosyalist kuruluştaki karşılaşılan sorunlar ve büyük ehemmiyete sahip kapitalizmin restorasyonu sorunu haklı olarak ortaya konmamıştı, konamazdı da. Zira ilkeler, canlı yaşamın gözeneklerinden çıkardı-tersi değil. Yaşanmayanın da teorisi çok genel soyutlamalarda ancak varlık bulabilirdi; ve üstelik, eksik ekonomik-toplumsal gelişmeler de eksik teorilere ancak babalık edebilirdi. Dolayısıyla, bu bağlamda, ama yalnızca bu bağlamda, durum, bize dek ulaşabilecek teorik bir birikimin yokluğu ile nitelendirilebilirdi.

Kurucularının elinde sosyalizmin, proletarya diktatörlüğünün teorik temeli atılmış, günümüzde dayandığımız ana ilkeler açıklanmış ancak, pratiği olmadığı için de bina inşa edilmemiştir. Başka şeyler bir yana, Marx ve Engels döneminde başlıca hatlarıyla saptanan öğreti, sosyalizmin kendi içinden

çıkan "yeni burjuvazice" hançerlenmesi olayı örneğinde olduğu gibi, sosyalizmin sonraki sorunlarına çözüm reçetesi olamazdı. Teori bu alanda bakirdi, işlenmemiş ve işlenememiştir. Bilinen tek yol, Paris Komünü pratiğinin gösterdiği gibi, alt edilen eski sömürücü sınıfların yeniden iktidarı ele geçirmeleriydi. Lenin döneminde teori, yaşanan kısa pratikle zenginleşip derinleştiyse de, sosyalizmin bugünkü sorunlarını çözmeye yeterli olmaktan uzaktı. Lenin'in ömrü teoriyi geliştirmeye yetmedi; ne sosyalist insanın sonraki karmaşık sorunlarına ve ne de geri dönüşe yetmedi. Yaşanan tek örnek, 1919 Macaristan Sovyetleri ve orada yaşanan geri dönüşü; alt edenlerin alt edilişiydi. Ne Paris Komününün düşüşü ve ne de Macaristan Sovyetlerinin yenilgisi Sovyetler Birliği, Doğru Avrupa, Arnavutluk, Çin vb, alanlardaki sosyalist yenilgiye benzemiyordu. Paris Komününden sürgün veren geleneksel teori, sosyalizm altındaki restorasyonun yeni sorunlarına yanıt olamıyordu.

Marksizmin sürdürücüsü olarak Lenin döneminin sosyalist inşa öğretileri ve Paris Komünü pratiğinin biçimlendirdiği restorasyon çözümlenmesi, sosyalizmin yeni dönemine çözüm getirecek denli geliştirilememiştir ve geliştirilemezdi de. Bunun "suçu", ne Marksizmin kurucuları olarak Marx ve Engels'te ve ne de Marksizmin sürdürücüsü olarak Lenin'de aranabilirdi. Sosyalizmin inşa pratiğini ilk yıllarını yaşayan Lenin, her ne kadar teoriyi önemli ölçüde zenginleştirdiyse de, bu zenginleştirme, sonrası yaşamın canlı gerçeği ve ortaya çıkan yeni ve özel olanı açıklamada boşluklar doğuruyordu.

Lenin sonrası Stalin, sosyalist inşa pratiğini yaşadı ve ona ilk elden önderlik etti ve önemli deneyimler edindi. Sosyalist kuruluş dönemini sorunlarına tanıklık etti. Sosyalist kuruluşa önderlikteki muazzam zaferine karşın, Stalin, günümüzdeki sosyalizmin sorunları ve geri dönüşün doğasını çözümlenecek kadar yeterince köklü teori üretmeden Paris Komünü denemesinden sürgün veren geleneksel teori güzergahını kullanmayı sürdürdü. Gerçi ölümünden önce, 1950'lerin başında, üretim araçlarının toplumsallaştırılmasından sonra

da, bazı koşullar altında restorasyonun mümkün olacağını söylediye de, ve bu söylem, çok önemli sorunlara vurgu yaptıysa da, Stalin'in ömrü ne bu söylemini geliştirmeye yetti; ve ne de geri dönüşün "iç kaynaklarını" açıklamada yeterince güçlü yanıt olabildi bu son çözümlemesi.

Mao halkasına geldiğinde durum farklıydı. "Toplumsal ve tarihi köklerinin de" etkisiyle Stalin halkasına değin aşılamayan teori, Mao'ca aşıldı. Elbette ki bu aşmada Sovyet ve Doğu-Avrupa'da yaşanan restorasyon pratiklerinin ciddi payını burada önemle saptamak gerekir. Arkasına aldığı bu birikmiş restorasyon pratiğiyle yetkinleşmiş bir teoriye ulaştı ve yeni etmenler üzerinde yükselen yeni ve özel olana, özgül ve zengin olana ulaştı Mao. Bu ulaşmada, çelişki yasası ya da zıtların birliği yasası, diyalektiğin bu temel yasası kapıyı açan fevkalade anahtar oldu. Bu yasa eşliğinde, sosyalist toplumun doğasını berrakça tahlil ederek, bu devrimci geçiş toplumunun çelişkilerle dolu olduğunu tahlil etti:

Sosyalist toplumda sınıflar ve sınıf mücadelesi vardır; iki sınıf, iki yol ve iki çizgi arasındaki mücadelede "kimin üstte kalacağı" sorunu henüz karara bağlanamamıştır ve uzunca bir süre de bağlanamaz. Sosyalist yol ile kapitalist yol, proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişki bu toplumun baş çelişmesidir. Tüm ulusal ekonomiye sosyalist ekonomi damgasını vurduktan sonra da kapitalizmin geri getirilmesi tehlikesi ortadan kalkmaz; sınıflar ve sınıf mücadelesi zaman zaman şiddetlenerek var olmaya devam eder ve eksiksiz bir sosyalist devrim ancak üç cephede birden verilirse zafere giden yolda sağlam adımlar atabilir: İktisat, siyaset, ideoloji. Sınıf mücadelesinin ateş hattı ya da en koyulaştığı yer KP'nin içidir; kapitalist yolu tutan iflah olmaz mevki sahibi yeni burjuvalar en sert direniş örneklerini burada gösterirler. Dolayısıyla muharebenin merkezi tam da partinin göbeğidir.

Evet, bu önermeler dizisi ile Mao, Marx, Engels, Lenin ve Stalin'in teorik temelini dayanarak, Marksizmin bu kurucu ve sürdürücülerinin ilkeleri üzerinden, gelişmenin yeni koşullarında,

sosyalizmin yeni döneminde ve ortaya çıkan yeni etmenlerin ışığında Marksist öğretiyi geliştirdi, zenginleştirdi. Bu gelişime ve zenginlik, öncekine kıyasla Marksizmin hazinesindeki bu yenilik, devrimci Marksizm'de "süreklilikte kopukluk" değil, "süreklilikte değişim" di; süreklilik içindeki değişim. Zira bu, Marksizmin kurucu ve sürdürücülerin yarattığı her şeyden zorunlu olarak çıkan yeniyi kapsar; Marx, Engels, Lenin ve Stalin'in ilkesel teorik tabanından çıkan yeniyi.

Sosyalizmin sorunlarının ve restorasyon derslerinin kavranmasında Marksist öğretinin Mao'da ulaştığı düzeyi kavramak aslolanıdır. Ve teori, Mao'da da çakılıp kalmayacaktır. Yaşam ve onun yaratıcı devrimci eylemi, uluslar arası proletarya hareketinin üst üste binen deneyimlerinin sonuçları devrimci teoriye yeni ve üstün biçim ve zengin içerik kazandırmaya devam edecektir.

Ama biz, sosyalizm, sınıflar ve sınıf mücadelesi, proletarya diktatörlüğü ve restorasyon sorunu teorisini en ilk halkasından başlayarak ana hatlarıyla da olsa en baştan ele alalım.

(II)

Marx, daha ilk eserinde, sosyalizmin proletaryanın kurtuluşunun aracı olduğunu saptıyordu "Fransa'da Sınıf Savaşları"nı yazarken. Sosyalizmin doğasının genel bir tablosunun sunulduğu vardır bu önemli yapıtta: Genel olarak sınıf farklılıklarının, bu farklılıkların dayandığı üretim ilişkilerinin, bu ilişkilere denk düşen tüm toplumsal ilişkilerin ortadan kaldırılması ve bu toplumsal ilişkilerden doğan bütün düşüncelerin alt-üst edilmesine varmak üzere devrimin sürekliliğinin ilanı ve bir geçiş noktası olarak proletaryanın sınıf diktatörlüğü olarak çözümlenir sosyalizm, bu önemli yapıtta.

Bu yapıtta ilk kez olarak proletarya diktatörlüğü formülünün kullanılması da anlamlıdır. Birkaç yıl sonra yazdığı "On-Sekiz Brumaire"de ise, proleter devrimin, bürokratik-askeri makinenin ele geçirilmesine değil, onun parçalanıp yıkılmasına dayanacağını yazıyordu. Ve Weydemeyere yazdığı, 8 Mart

1852 tarihli mektup ise, sosyalizm ve proletarya diktatörlüğü öğretisinin tam olarak ve derinliğine kavranması açısından çok büyük bir ehemmiyete sahiptir. Bu mektupta, sınıfların varlığının ancak üretimin gelişmesinde belirli tarihsel evrelere bağlı olduğu, sınıf savaşımının zorunlu olarak proletarya diktatörlüğüne götüreceği ve bu diktatörlüğün kendisinin bütün sınıfların ortadan kaldırılmasına ve sınıfsız topluma geçişten başka bir şey olmadığı son derece yalın ve zengin bir düşünce bolluğu ile sunuluyordu. Komün yenilgisinden sonra ise, mevcut burjuva devlet aygıtının parçalanıp onun yerine Paris Komünü türünde bir devletin geçirilmesi tezi işlenerek proletarya diktatörlüğü teorisi iyiden iyiye zenginleşiyordu. Elbette bu, Komünün yenilgisinden çıkarılan tecrübenin özetlenişiydi.

Ve nihayet "Gotha Programının Eleştirisi"nde sosyalizmin, dönemin koşullarındaki eksiksiz bir tablosu verilir. İşte o eksiksiz çözümlenmiş: Kapitalist toplum ile kapitalist toplum arasında, birinden ötekine devrimci dönüşüm dönemi yer alır. Buna da bir siyasal geçiş dönemi tekabül eder ki, burada, devlet proletaryanın devrimci diktatörlüğünden başka bir şey olamaz. Burada ele almamız gereken, kendi temelleri üzerinde gelişmiş olan değil, tersine, kapitalist toplumdan doğduğu şekliyle bir komünist toplumdur; dolayısıyla iktisadi, manevi, entelektüel, bütün bakımlardan, bağrından çıktığı toplumun damgasını hala taşıyan bir toplumdur.

Evet, Marx'ın bu kısa ama derin anlam yüklü pasajları, sosyalizmin özünün çok çarpıcı açıklanışıdır.

Ne ki öğreti bununla sınırlı kalmaz. Gerek "Anti-Dühring" ve gerekse "Erfurt Programının Eleştirisi"de Engels, sosyalizmin tarihsel-teorik çözülmemesini bir kez daha ortaya koyar. Ve denilebilir ki, özellikle Dühring'le girdiği polemikte Engels, sosyalizmin en özlü, en kayda değer ve en zengin açıklamasını yapar.

Marx ve Engels'te, bu ilk kurucularının elinde, sosyalizmin tablosu en genel hatlarıyla ortaya konur; temel kolonlar yerleştirilir; ve de proletarya diktatörlüğü öğretisi en özlü haliyle

açıklanır. Anlaşılır ki, burada yalnızca köşe taşları yerleştirilir. Sosyalizmin ayrıntılı çözümlenmesine girilmez; bu ancak "geleceğin" sorunudur.

Lenin halkasında ise, sosyalist öğreti ve proletarya diktatörlüğü teorisi, "Ekim pratiği" ile, yaşanan bu canlı gerçek üzerinden Marx ve Engels'in ortaya koyduğu ilkelere dayanarak zenginlik kazanmaya devam edecek, yeni ve canlı olan bu pratik teoriyi ileri taşıyacaktı.

Proletarya diktatörlüğü öğretisini adamakıllı geliştiren Lenin, kapitalist-emperyalist kuşatma koşullarında bir tek ülkede sosyalist inşanın "biçim ve yöntemlerini" saptayarak sosyalist kuruluş sürecini muazzam oranda geliştirdi. Varolan abluka altında proletarya diktatörlüğü ülkesinde sosyalist inşa, sosyalist toplumun inşası olanağını gerçeklik haline getirecek teoriyi ustaca ortaya koydu.

Birbirinden farklı toplumsal-ekonomik biçimlerin iç içe geçtiği, küçük-burjuva unsurun egemen olduğu küçük-köylü ülkesinde, yani Rusya'da, yönetici sınıf olarak proletaryanın, toplumsallaştırılmış sanayii köylü ekonomisi ile birleştireceği ve böylece tüm bir ekonomiyi sosyalizme vardıracak "Yeni Ekonomik Politika"nın somut biçim ve yollarını "Aynı Vergi" adlı broşüründe uzak bir görüşlülükle saptayarak sosyalist inşa sorunlarına yeni ve canlı olanı kattı. "Kooperatifçilik Üzerine" makalesinde de, küçük köylü ekonomisinin dönüştürülmesi ve köylü kitlelerinin sosyalizm güzergahına sokulması ve sosyalist ruhla eğitilmesi için proletarya diktatörlüğü koşullarındaki kooperatifler aracılığıyla köylü yığınlarının sosyalist kuruluş sürecine çekilmesinin somut yollarını göstererek sosyalist inşa sürecinin teorisinin berrak bir açıklanışını veriyordu.

Marx ve Engels, proletaryanın siyasal egemenliği ve emeğin köleleştirilmesi üzerine kurulu iktidarların zor yoluyla devrilmesi yöntemi olarak proletarya diktatörlüğü sorunu başlıca çizgileriyle ortaya konmuştu; ne ki, bu tanım Lenin'le gelişti. Lenin, proletarya diktatörlüğünün devlet biçimi olarak "Sovyet iktidarını" ortaya koydu. Proletaryanın devrimci

diktatörlüğünü, önder güç olarak proletaryanın sömürülen emekçi kitlelerle özel bir sınıf ittifakı biçimi olarak zenginleştirdi. Proletaryanın hegemonyası fikrini, proletaryanın yalnızca devrimin hazırlanması ve devrimde değil, aynı zamanda proletarya diktatörlüğünün tüm bir tarihsel dönemi boyunca da gerekli olduğu tezini, proletaryanın hegemonyası bütünlüklü sistemi halinde geliştirdi.

Apaçık ki, Lenin'le sosyalist öğretisi ve proletarya diktatörlüğünün biçimi ve içeriği tamı tamına içeriği zenginleşti ve biçimlendi. Ne ki, Lenin, sosyalizmin kuruluş sürecine fazlasıyla tanık olamadı. Ama buna karşın proletarya diktatörlüğü altında politika ve ekonomiyi derin bir tahlilden geçirdi. Ömrünün son yıllarını bütünüyle sosyalizmin pratikte öne çıkan sorunlarına ayırdı. Lenin aramızdan göçüp gittiğinde, ardı sıra çok zengin bir öğretisi bırakıyordu. Ancak, sosyalizmin sorunları bitmiyordu.

Zorlu emperyalist abluka altında Leninizmi savunmak, iç ve dış düşmanların bunalıtığı bir ortamda sosyalizmi "inşa edip geliştirmek" Stalin'e düştü. Stalin, çok büyük zorluklar içinde, Troçki, Zinovyev, Buharin ve Kamanev'in bunalıtıcı politik baskısı ve yıkıcı çalışması ortasında sosyalizmi kurmak gibi zor dönemin güç sorunlarıyla karşı karşıyaydı ve üstelik bu "eski tüfeklerin" ihanet ettiği tek başına bir ülkede, tek başına idi.

İlk başlarda, henüz Ekim iktidarından önce, 1915 yılında, Troçki, tek ülkede sosyalizmin zaferi olanağını mümkün görmüyordu. Nedir ki, Ekim ve onu izleyen birkaç yılda bu pek gündeme gelmedi. Avrupa'nın birkaç yerinde bir devrim beklentisi vardı ve Avrupa, 1918-1921 yıllarında kapitalizmin derin buhranlarından doğan ilk devrim girişimlerine tanık olunmuştu. Almanya ve Macaristan buna örnektir. Bu, devrimci bunalım döneminde tek ülkede sosyalizm mümkün mü sorusunu aşağılara itmişti. Ne zamanki devrimci dalga birkaç yıl sonra aşağılara çekildi, kapitalizm toprağındaki Almanya ve Macaristan devrimleri başarı kazanamadı (Macaristan Sovyetleri kısa süreli ayakta kalabilmişti), işte o andan itibaren, ve özellikle Lenin'den sonra, tek ülkede sosyalizm sorunu ateşli bir şekilde

Troçki tarafından gündeme sokuldu. Uluslararası arenada Sovyet devrimine güç verecek, destekleyecek devrimlerin yokluğu, Troçki'yi şu sonuca götürüyordu: Avrupa proletaryası tarafından doğrudan bir devlet yardımı olmadan Rusya işçi sınıfı ayakta kalamaz ve geçici egemenliğini kalıcı sosyalist diktatörlüğe dönüştüremez. Dolayısıyla, Troçki'ye göre, ulusal devlet sınırları içinde sosyalizmi kurmak olanaksızdı.

Tam da kapitalizmin nispi istikrar kazandığı ve Sovyet önderlerinin Avrupa'da devrimler beklentisinin sona erdiği bir dönemde bu tartışma alevlendi. Lenin 1924'te göçüp gittiği için bu tartışmada, sosyalizmin kuruluşu teorisi tartışmasında Leninizm'i Stalin savunuyordu.

Tek ülkede sosyalizm kurulabilir mi?

Troçki'nin sakat teorisinin başarı şansı yoktu. Troçki, sosyalizmin kendi öz güçleriyle kendi ayakları üzerine dikilebileceği gerçeğine sırtını dönüyordu; üstelik köylülüğe de. Tek ülkede sosyalizmin kurulabileceği Leninist tezi Stalince geliştirildi. Stalin, duraksamaksızın tek ülkede de olsa sosyalizmin kurulabileceği rotasında kararlılıkla yola koyuldu. Yaşamın tanıtladığı gibi, pratiğin görüş açısı olmadığı için, yaşam Troçkist teorisinin üzerinden atladı. Uygun teori Stalin'indi; yaşamla bütünleşen de.

Leninizm'e "sol"dan gelen bu eleştiriden sonra, ilerleyen yıllarda, 1928'de bu kez de rüzgar sağdan esmeye başladı. Bu, Buharin kaynaklıydı. Tartışma, sosyalist kuruluşla ilişkili.

Sağ sapmayı ifade eden Buharinci tez, 1929'daki "üstten devrim" ya da "İkinci Ekim Devrimi" diye adlandırılan sosyalist sanayileşme ve tarımın kollektivizasyonu çizgisine karşı alternatif olarak ortaya atılmıştı. Buharin, tüm köylülere şu çağırıyor: Zenginleşin! Çiftliklerinizi geliştirin! Buharin bu çizgisiyle kırım kapitalist unsurlarının ve her şeyden önce de köy zengini kulakların yayılmasını destekliyordu. Sosyalist inşa programı, serbest pazarı, fiyatların pazarda düzenlenmesini, bireysel köylü ekonomisinin geliştirilmesini, kollektif

kolhozculuğun ve sovhozların gelişmesinin yavaşlatılmasını, kulaklara karşı önlemlerin rafa kaldırılmasını ve sanayiîni gelişme temposunun yavaşlatılması temeline dayanıyordu.

Buharinci sağ sapmanın özgün yanı, kapitalist unsurların sosyalizme barışçıl yolla bütünleşmesiydi. Leninizm'i yine Stalin bayrak edindi. Sosyalist inşaya ilişkin uygun teori ve zamanlanmış taktiği Stalin savundu. Yeni bir kuruluş döneminden geçiliyordu. Ve bu dönem, sınıf ilişkilerinde yeni değişiklikler ve sınıf savaşımında sertleşmelere yol açıyordu. Oysa Buharin hep NEP'le "yaşamak" istiyordu; Troçki NEP'i "atlamak" istiyordu.

Buharinci tez, ulusal ve uluslararası arenada gündeme gelen değişikliklere gözlerini kapıyordu. Ne yeni dönemeci, ne de bu dönemdeki değişiklikleri görmek istemiyordu. 1929, dünya ölçeğinde kapitalizmin ciddi bunalımla debelendiği yıldır. En ciddi buhranını yaşamaktaydı kapitalizm. Sovyetler Birliği'nin de ise bunalım yoktu. Dış ve iç koşulların zorunlu kıldığı yeni ve özgün, yeni ve canlı politikalar gündeme gelmişti. NEP, yeni bir dönemeci adımlamıştı. Buharin onda ısrar etmekte, Stalin'se, keskinleşen sınıf mücadelesiyle koşutluk halinde yeni bir atılım başlatmaktadır. Bu atılım, aygıtın da, emekçi yığınların da çıkarına denk düşmekteydi.

Neydi iç ve dış koşullar, bunları açıklayalım: Emperyalist kuşatma koşullarında, emperyalist saldırı tehlikesinin Sovyetlerin başında karabulut gibi dolaşması. Nepmanların ve Kulakların artan gücünün sosyalist aygıt için tehlikeli boyutlara varması. NEP yıllarında gelişen serbest piyasa ilişkilerinin sanayi-tarım ilişkilerinde bir kopmaya varması. Ve de Nepman ve Kulakların yükselen gücünün kapitalizmin restorasyonu için önemli bir "geçiş halkası" oluşturması.

Tüm bu özgün koşullarda, yegane politika, Stalin'in tezlerinde ifadesini buluyordu; onun "Büyük Hamle"sinde: Tarımın kolektivizasyonu ve sosyalist sanayileşme. Dolayısıyla, kulakları sınırlandırma politikasından, onları sınıf olarak tasfiye politikasına yönelmişti. Tüm ulusal ekonominin yeni baştan

köklü bir sosyalist kuruluşu ile doğrultu belirlenmişti.

Stalin döneminde sosyalist kuruluş sürecine dair önce Troçki, Zinovyev, Kamanev cephesinden, sonra Buharin'den farklı tezler ileri sürüldü. Stalince bu "sol" ve sağ çizgilerin üstesinden gelindi. Bu çizgilerle mücadele sürecinde sosyalist kuruluş teorisi Stalince geliştirildi. Ve bu teori eşliğinde sosyalist kuruluşun zaferine (kesin zafer değil) ulaşıldı. Buna önderlik eden de Stalin'di.

Stalin'le uzun bir sosyalist inşa dönemi yaşandı; önemli deneyimler kazanıldı. Stalin Marx, Engels ve Lenin'den devraldığı Marksizmi, Troçki, Buharin, Zinovyev vb, "sol" ve sağ sapmacılara karşı, anti-Marksist-Leninistlere karşı kararlılıkla "savundu" ve onu gelişmenin yeni koşullarında, özellikle, başka katkıları bir yana, konumuzla bağlantılı alanlarda, komünizmin kuruluşu teorisi alanında, tek ülkede sosyalizmin zaferi alanında, sosyalizmin temel ekonomik yasası alanında "geliştirdi" ve eskiye oranla ona "yeni şeyler kattı." Bu bağlantıda sosyalist öğretisi giderek zenginleşti.

Nedir ki, her şeyin yolunda gittiği söylenemezdi. "Sosyalist sanayileşme ve tarımın kolektivizasyonu çizgisinin savunulmasında, sosyalist dönüşümde ve sosyalizmin inşasında kazanılan büyük başarılarla" Stalin'in muazzam önderliğine karşın, Stalin'de her şeyin yolunda gittiği söylenemezdi. "Sovyet halkına ve Sovyet Ordusuna, anti-faşist savaşın büyük zafer kazanmasını sağlayan zorlu ve çetin mücadelede" Stalin'in fevkalade önderliğine karşın, her şey yolunda gitmiyordu. "Dünyadaki ilk sosyalist devletin korunması ve pekiştirilmesi yolunda" verdiği kararlı mücadeleye karşın yolunda gitmeyen şeyler de vardı.

Sosyalist kuruluşun otuz yılına önderlik etti Stalin. Aynı zamanda Uluslararası Komünist Hareketin de önderiydi. Sovyet kıyı ve kentinde sosyalist dönüşüm ve sosyalist inşa sürecinde kat edilen büyük başarıların mimarıydı. Nedir ki, hiç bilinmeyen bir yolda tek başına ilerliyordu. Hiç pratik tecrübe yoktu. Ve üstelik sosyalizm ormanına giren ilk ülkeydi Sovyetler Birliği.

Ormanın içine doğru yüründükçe ağaçlar sıklaşıyordu. Hiç bilinmeyen sorunlarla karşılaşılıyordu. Geri dönüş sorunlarında geçmişten kalan ve bilinen tek öğreti vardı: Restorasyonu devrilen sömürücülerde arama.

Daha 1928 yılında, yani üretim araçlarının henüz esas olarak toplumsallaştırılmadığı bir dönemde, yani henüz Nepmanlar ve Kulakların varlığı koşullarında, yani henüz bu tarım kapitalisti sınıfın ve tüccarların kapitalizmin restorasyonu için ara bir halka oluşturduğu bir mecrada, "SSCB Komünist Partisi İçinde Sağ Tehlike" başlıklı makalesinde şunları söyleyecekti: NEP koşullarında, durmadan ve geniş oranlarda kapitalizmi ve burjuvaziyi doğurduğundan, kapitalizmin yeniden dirilmesini olanaklı kılan koşullar vardır.

Aynı makalede şunları da söylüyordu: Öyle durumlar olur ki; insan bir ağacı devirir, ama gücü yetmediğinden köklerini çıkarıp atamaz. Ülkemizde, kapitalizmin yeniden dirilme olanağı buradan geliyor.

Gerі dönüş teorisi, eski sömürücü sınıflar bazında yol alıyordu. Ve bunun çok haklı nedenleri de vardı. 1919'daki Macar Sovyetlerinin yenilgisi olsun, çok daha önceki Komün yenilgisi olsun hep bu öğreti lehine tanıklığını sürdürmüştür. Teori pratikten süzülüp geldiğine ve döneminde yol gösterici işlevle pratiğe ışık tuttuğuna göre, bu öğretden şüphe edilemezdi. Özgün koşullarda teörının sınırlılığında, darlığından söz edilemezdi.

Gerі dönüşü eski sömürücü sınıflarda arayan (haklı olarak) teori, Sovyet kırında ve kentinde kapitalist öğeler giderildikten, Nepmanlar ve Kulaklar tasfiye edildikten, tüm ulusal ekonomiye sosyalist sektör damgasını esas olarak bastıktan sonraki aşamaya vardığında topallıyordu.

Soru şuydu: Üretim araçları toplumsallaştıktan ve sosyalist ekonomi ülke ekonomisine esas olarak egemen olduktan sonra da geri dönüş mümkün mü?

Marx'tan Stalin'e uzanan teori zinciri, geleneksel teorik

bilançoyla bunu yanıtlıyordu. Bu teorik bilanço, alt edilenler bağıntısında genel çerçeveyi çizdiği için, kuramlaşmış çizgi, ilerleyen sosyalist toplumun sorunlarını çözümlenmede yeni ve canlı olanı ifade de boşluklar doğuruyordu. Tarihi köklerinin de etkisiyle geçmişin geleneksel-teorik bilincinin gölgesi yaşayan sürecin üzerine öyle ağırlıkla çökmüştü ki, teoride gerçek bir atılım bu bazda adeta zorlaşmıştı.

Dolayısıyla, Stalin 1930'ların ortalarından sonra, eski sömürücüler ortadan kaldırıldıktan sonra, kolhoz ve sovhoz sosyalist sektörlerinin tüm ulusal ekonomiye egemenliği koşullarında geri dönüşün iç kaynaklarını, iç odaklarını çözümlenmede yeni ve canlı olanı geliştirememişti. Geleneksel teoriyle yetinilmiş, onun sınırlı, dar ve eksik yanları aşılamadı. Kaldı ki, bilindir ki Stalin, dünya ölçeğinde emperyalist savaş tehlikesinin somut bir gerçeklik olduğu ve esas akımın savaş olduğu otuzlu yılların ortalarından sonraki yıllarda geri dönüş tehlikesini dış emperyalist odaklarda aramıştı. Bunun haklı nedenleri de vardı. Ancak sıra iç kaynaklara gelince, geri dönüş teorisi yeterli ve köklü bir yanıt bulamadan topallıyordu. Tıkanma başlamıştı. Mao'ya dek de bu böyle sürüp gidecekti.

Gerі dönüşü, kapitalizmde, onun derinliklere uzanan köklerinde, küçük-meta üretiminde, her an, her saat durmaksızın kendiliğinden ve büyük çapta doğan burjuvazide arayan öğreti, sosyalist inşanın gelişen sürecine artık yanıt vermiyordu, veremezdi de. 1950'lerin başına dek bu böyle sürüp gitti.

21 Nisan 1952 yılında "Aleksandr İliç Notkin Yoldaşa Yanıt", 22 Mayıs 1952 yılında da "L. D. Yaroşenko Yoldaşa Yanıt" makalelerinde Stalin, sosyalist toplumun doğasına değgin önemli noktalara değiniyordu. Şöyle diyordu: Sosyalizm şartlarında üretici güçlerle üretim ilişkileri arasında genellikle uygunluk vardır; ya da esas olarak. Ancak bu toplumda da üretici güçlerle üretim ilişkileri arasında çelişki mevcuttur. Üretim ilişkileri, sosyalist toplumda da üretici güçlerin gerisinde kalırlar. Fakat süreç içinde uyumlu hale gelirler. Sosyalizmde de üretim ilişkilerinin değişmesinden yana olmayan atalet

kuvvetleri mevcuttur.

Ve de en önemlisi, eğer yönetici kurumlar doğru bir politika uygulamazlarsa, üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkiler soysuzlaşır, toplumun üretici güçleri ile üretim ilişkileri arasında bir çatışma kaçınılmaz hale gelir. Üretim ilişkileri üretici güçlerin sonraki gelişmesi için ağır bir engel olmak tehlikesiyle karşı karşıya kalırlar

Özellikle, Yaroşenko ile polemiginde Stalin'in bu açıklamaları, sosyalist teori açısından üzerinden atlanacak gibi değildi. Ne var ki, Stalin bu teoriyi fazla geliştirmeye vakit bulamadan aramızdan ayrıldı.

Bu mektuplarında Stalin'in sosyalist toplumda da belli koşullarda ciddi sorunların çıkabileceği saptaması, üretici güçler-üretim ilişkileri bazındaki çelişkinin uygun olmayan politikalar eşliğinde soysuzlaşarak patlamalara, çatışmaya, dalaşmalara temel oluşturabileceği gerçeğini çözülmesi, geri dönüş sorunları ya da restorasyon sorunları açısından altı çizilmesi gereken son derece önemli önermelerdi.

Stalin'in ölümüne yakın yıllarda bu gerçeği görüp, uyarılarda bulunması oldukça önemliydi; ancak yine de geri dönüş sorunlarının iç kaynaklarını saptamada yalnızca ip uçlarıydı, yalnızca rüşeym halindeki önemli fikirlerdi ama, temel fikirler değildi.

Stalin halkasına varıncaya dek de geri dönüş sorunlarında sosyalist öğretinin ulaştığı en son düzey de buydu. Yani geri dönüşün içten kaynaklanan doğasına hükmetmede, darlık ve yetmezlik. Bu darlık ve yetmezlik esaslı yanıtını Mao'da alacaktı.

(III)

Mao'da teori, Marksizm-Leninizm'in ilkeleri üzerinde inşa edilmiştir. Mao, Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in öğretilerinin sürdürücüsüdür. Kendinden önceki dört büyük öğretmenin ortaya koyduğu teoriyi, sınıf mücadelesinin yeni koşullarında, gelişmesinin yeni mecrasında, Marksizm-Leninizm'in ilkelerine

dayanarak geliştirmiş ve Marksizm-Leninizm'in hazinesine, bu cephaneliğe yeni ve özgün silahlar kazandırmıştır.

Başka silahların yanında, öncelikle ve özellikle belirtilmesi gereken, proletarya diktatörlüğü altında devrimin devam ettirilmesi teorisi ve sosyalist toplumun doğasını adamakıllı tahlili teoridir. Onun, proletarya diktatörlüğü koşullarında devrimi kavrama ve sosyalist toplumda çelişkileri çözümleyen öğretisi, Marksizm-Leninizm bilimini, Marksizm-Leninizm-Maoizm bilimi düzeyine ulaştırmada, tek olmasa da en başta gelen, en önemli, en temel öğretisidir. Denilebilir ki, M-L-M öğretisi bu teorik çözümlemeyle özgünlük kazanmıştır.

Geri dönüş, sosyalizmde sınıflar ve sınıf mücadelesi sorunlarında Stalin'de toplumsal ve tarihi köklerin etkisi ve yeterli geri dönüş deneyiminin olmayışı yüzünden kısırlaşan öğreti, Mao'da tüm üretkenliğiyle ortaya çıkmaktadır. Kapitalizmin restorasyonunun klasik geleneksel teorisi (eski sömürücü sınıflar bazında), sosyalist inşanın sınırlılık ve darlıkları aşılacak ve teori Mao'da yeni bir ruha kavuşacaktır.

Mao, 1957'lerden itibaren Sovyetler Birliği, Doğu-Avrupa, Çin devrim pratikleri ve Stalin'den sonraki geri dönüş deneyimlerinden teorik sonuçlar çıkardı. Tarihsel bir geçiş dönemi olarak sosyalist toplum çok uzun bir aşamayı kapsar. Bu aşama boyunca, tüm bir sosyalizm döneminde sınıflar ve sınır mücadelesi ortadan kalkmaz. Burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf mücadelesi devam eder. Kapitalist yol ile sosyalist yol arasında "kimin kimi" alt edeceği sorunu henüz karara bağlanmadan orta yerde durur. Marksizmin mi, revizyonizmin mi üstte kalacağı sorusu da oldukça uzun bir süre karara bağlanamaz. Bu demektir ki, iki sınıf, iki yol, iki çizgi arasındaki mücadele bu geçiş döneminde, proletarya diktatörlüğü koşullarında uzun süre devam eder ve hatta zaman zaman çok keskinleşerek devam eder. Dolayısıyla, geri dönüş tehlikesi, kapitalizmin geri getirilmesi tehlikesi bu dönem boyunca olduğu gibi var olmaya devam eder. Bu tehlike, en başta ve esas olarak alt edilen sınıfların yeniden ayağa

doğrulmasıyla değil, parti ve devlet organlarına nüfuz etmiş yeni burjuvaziden gelir.

Mao, diyalektiğin mahir bir ustasıydı. Çelişki yasası bu ustanın elinde sosyalist toplumdaki çelişkileri çözümlenmenin anahtarı olarak işlev görüyordu. Şöyle diyordu: Her türlü toplum ve kuşkusuz özellikle sınıflı toplum, çelişmelerle doludur. Bazıları, sosyalist toplumda da çelişmelerin “bulunabileceğini” söylüyorlar, ama ben meselenin bu şekilde konulmasının yanlış olduğunu düşünüyorum. Mesele sosyalist toplumda da çelişmelerin bulunabilmesi değil, sosyalist toplumun çelişmelerle dolu olmasıdır.

1957 yılında dile getirilen bu görüşler önemli bir kilometre taşıydı. Karşıtların birliği her yerde vardır. Sosyalist toplum da karşıtların birliği durumudur. Mao'nun özgün ve yeni öğretisi, karşıtların birliği ya da başka bir ifadeyle çelişki yasasının sosyalist topluma uygulanmasıydı.

Şubat 1957'de “Halk İçindeki Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine” adlı ünlü ve çok önemli makalesinde Mao, geleneksel teorik bilinçte gelişim ve değişime ulaşmayı temsil ediyordu. Teorinin kendi kendisini kısırlaştırdığı yerde, teoriyi yaşamın canlı gerçeği haline getirerek, yeni etmenlerin var ettiği yeni ve özel olana ulaşıyordu. Bu, darlık ve sınırlılığın aşılmasıydı.

Örneklerinin çeşitli oluntularıyla Çin tecrübesini özetleyen Mao, temel ve evrensel nitelik taşıyan teorinin belli-başlı çizgilerini şöyle açıklıyordu: Çin'de mülkiyet sistemi bakımından sosyalist dönüşüm esas olarak tamamlandığı ve daha önceki devrimci dönemlere özgü, geniş çaplı ve fırtınalı kitlesel sınıf mücadelesi esas olarak sona erdiği halde, devrilmiş toprak ağası sınıfının ve komprador sınıfının kalıntıları hala vardır, burjuvazi hala vardır, küçük burjuvazinin yeniden kalıba dökülmesi ise henüz başlamıştır. Sınıf mücadelesi asla sona ermiş değildir. Proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesi, çeşitli siyasi güçler arasındaki sınıf mücadelesi, proletarya ile burjuvazi arasında ideolojik alandaki sınıf mücadelesi uzun

ve zorlu olmaya devam edecek ve hatta zaman zaman çok keskinleşecektir. Proletarya dünyayı kendi dünya görüşüne göre değiştirmeye çalışmaktadır, burjuvazi de öyle yapmaktadır. Bu açıdan sosyalizmin mi, kapitalizmin mi kazanacağı sorunu henüz gerçekten çözülmemiştir.

Sosyalizmin doğasının ustaca bir tahlili.

Sosyalizmde çelişmeleri öldürenlere o, sosyalist toplum çelişmelerle doludur sözleriyle yanıtlıyordu. Yeni toplumu dalgasız deniz görenlere o, karşıtların birliğinin ikiliği ile yanıt veriyordu. Sosyalizmi antagonizmadan bağışık düşünenleri o, proletarya-burjuvazi uzlaşmaz karşıtlığı ile şaşkına çeviriyordu. Böylece Mao, proletarya diktatörlüğü altında devrimi devam ettirmek gerektiğini ısrarla öne çıkartıyordu. Çin ve Sovyet ve Doğu Avrupa proletarya diktatörlüğü deneyimleri onu bu teze ulaştırmıştı.

Lenin, yıllarca önce belirtmişti ki, proletarya diktatörlüğü, sınıf mücadelesinin sona ermesi değil, onun yeni biçimler altında sürdürülmesidir. Tüm ulusal ekonomiye sosyalist ekonomi esas olarak çehresini kazandırdıktan sonra da, bu böyledir. Tüm bir tarihsel geçiş dönemi boyunca proletaryanın devrimci diktatörlüğünün gerekliliği, aslolan şeydir. Başka şeylerin yanında siyasi, ideolojik, kültürel vb. alanlarda burjuvazi proletarya karşısında “yıkıcı bir güç” olarak, kendini yerinde duymayan bir güç olarak, “bütünlük” içinde “kendi erksizliğini” görür. Her fırsatta ve bütün gücüyle kapitalizmi geri getirmeye çalışan güç olarak proletaryanın karşısında yerini alır.

Kapitalizm ile sosyalizm arasındaki mücadele, tüm bir geçiş dönemi boyunca hüküm sürer. Devrimi, proletarya diktatörlüğü altında sürdürmek geçiş döneminin ana görevidir. Bunun içindir ki, Mao, Çin tecrübesini özetleyerek şu yargılara varır: Ülkemizde sosyalizm ile kapitalizm arasındaki ideolojik mücadelede kimin kazanacağı oldukça uzun bir süre içinde ortaya çıkacaktır. Çünkü burjuvazinin ve eski toplumdan gelen aydınların etkisi, onların sınıf ideolojisini oluşturan da bu etkidir, ülkemizde daha uzun bir süre varlığını sürdürecektir. Eğer bu

yeterince kavranmazsa ya da hiç kavranmazsa en ağır hatalar işlenir ve ideolojik alanda mücadele vermenin gerekliliği göz ardı edilir.

1957 Ekiminde, "Devrimi İleri Götüren Faal Unsurlar Olun" başlıklı makalesinde, üretim araçlarının esas olarak toplumsallaştırılmasından sonra da proletarya ile burjuvazi, sosyalist yol ile kapitalist yol arasındaki çelişmeyi, Çin toplumunun baş çelişmesi olarak ele alır. Öyle üzerinden atlanarak geçilecek bir formülasyon değildi bu. Üretim araçlarının mülkiyeti alanındaki iktisadi devrimden sonra böyle bir sonuca ulaşmak, Marksist bilimin o ana dek ulaştığı teorik düzeyi aşmak, sınırlılık, eksiklik ve darlığın üstesinden gelmek demektir. Aynı makalede Mao, "o halde, şimdi baş çelişme nedir?" diye soruyordu. Şimdi –diyordu Mao- mızrağın ucunu burjuvaziye yöneltmiş olan sosyalist devrimi sürdürüyoruz ve bu devrim aynı zamanda bireysel üretim sistemini dönüştürme, yani kooperatifleşmeyi gerçekleştirme hedefini gütmektedir; dolayısıyla baş çelişme sosyalizm ile kapitalizm arasında, kolektifleşmeyle bireycilik arasında ya da en özlü ifadesiyle sosyalist yol ile kapitalist yol arasındadır.

"1957 Yazındaki Durum" başlıklı üç ay önceki makalesinde de aynı şeyleri şöyle ifade etmişti: Şehirlerde olduğu gibi köylük bölgelerde de mücadele hala iki yol arasındaki, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki bir mücadeledir. Bu mücadelede kesin zafer kazanmak çok uzun zaman alacaktır. Bu, bütün geçiş döneminin görevidir.

Böylece sosyalizm döneminin görevleri, Mao'nun bu zengin tahlilleriyle çözümlene gücüne kavuşuyordu. Sosyalizmde sınıflar ve sınıf mücadelesi apaçık netleşiyor, proletarya diktatörlüğü teorisi gelişmenin yeni koşullarında gelişerek eksiksiz tamamlanışa doğru yol alıyordu.

En başta ve her şeyden önce sosyalist toplumun doğasına varmada karşıtların birliği yasası esas alınmalıdır. Eğer diyalektik materyalizm kavranmazsa, ya da yeterince kavranmazsa eşyanın özüne, hareketin biçimlerine nüfuz etmede eksiklik ve

darlıktan kaçınılamaz. Hatalar hataları izler. Sosyalist toplum da karşıtların birliğidir. Karşıtların "birliğinin ikiliği" bu toplumda da vardır. Doğa, toplum ve insan düşüncesinde kendisini bütün gücüyle hissettiren karşıtlık, çelişme, bu topluma da yön vermede aslandır; devindiricidir, hareket ettiricidir, değişme ve gelişmenin köküdür.

Nedir çelişki? Karşıt yönlerin hareketi. Sosyalist toplum hareketsiz değildir. Dolayısıyla çelişkilerle içicedir. İki tür çelişme ile içicedir bu toplum. Birincisi, halk içindeki çelişmeler; ikincisi, halk ile düşman arasındaki çelişmeler. Birinci tür çelişme grubunda pek problem yok. Esas olarak kavranmayan, görülemeyen, görülmek istenmeyen ikinci tür çelişme alanıdır. İşte Mao, bu alanı keşfetmiş ve sosyalist toplumun çelişmelerle dolu olduğunu adamakıllı çözümlenmiştir. Günümüzdeki altüst oluşlar, modern-revizyonizmin sefaleti ve bunalımı altında ezilerek klasik kapitalizme evrilmesi de ancak Mao'nun bu teorisi ve çözümlenmeleriyle açıklanabilmektedir.

Sosyalist toplumun tekdüzeliğine Mao, olanca gücüyle yüklendi. Kökleri tarihin derinliklerine uzanan ve toplumsal kökleriyle bu teoriyi kapı dışarı etti. Sosyalizmde sınıflar vardır, burjuvazi sınıfı vardır; sınıf mücadelesi eskisinden yalnızca biçimde farklıdır. Sosyalist yol ile kapitalist yol arasındaki, geri gelmeye çabalayan kapitalizmin güçleriyle buna karşı duran sosyalizmin güçleri arasındaki mücadele kaçınılmazdır.

Üretim araçlarının mülkiyeti alanındaki iktisadi devrim tek başına yeterli değildir. Esaslı bir sosyalist devrim üç alanda birden verilmelidir: iktisat, siyaset, ideoloji.

Bundan ne anlaşılmalıdır?

Sosyalizmin, kapitalizm ile komünizm arasında ara bir halka olduğu kavranırsa, Mao'nun yargılarının önemi ve anlamı daha iyi anlaşılır. Yinelemek gerekirse, sosyalizm, sınıflı toplumdan sınıfsız topluma geçişte tarihsel geçiş dönemi olarak sosyalizm, kapitalizm ile komünizmin özelliklerini, unsurlarını, parçalarını içice barındıran bir toplumdur. Komünizme ulaşmada bir

köprüdür sosyalizm. Geride, bir ayağı ile kapitalizmin toprağına, ileride, bir ayağı ile komünizmin toprağına basarak ilerleyen bir toplumdur. Yalnızca iktisadi değil, siyasi ve ideolojik cephelerde de böyledir. Geçiş döneminin tümünde burjuvazinin ideolojik etkisi ve siyasi cebelleşmesi doludizgin yol alacaktır.

Sınıflar ve sınıf mücadelesi var olmaya devam ettiğine, kapitalizm ile sosyalizm arasındaki mücadele kıyasıya sürüp gitmeye devam ettiğine göre, sosyalist devrim eksiksizce sürdürülmelidir.

Üretim araçları toplumsallaştırıldıktan, tüm halkın ve kolektifin mülkiyetine geçildikten sonra da, yani tüm ulusal ekonomiye sosyalizmin bu iki sektörü egemen olduktan sonra da sınıflar, burjuvazi ve sınıf mücadelesi var olmaya devam edecektir. İktisadi plandaki bu devrim tek başına zaferi sağlamaz. Dünya görüşü sorunu muzaffer bir sonuca henüz bağlanamaz. İki sınıf, iki yol, iki çizgi arasındaki mücadele orta yerde durmaktadır. Dolayısıyla, proletarya ile burjuvazi, sosyalist yol ile kapitalist yol, Marksizm ile revizyonizm arasındaki mücadele karara henüz bağlanamaz. Kimin kimi yeneceği sorusunu sonuca bağlamak için çok uzun bir süre gereklidir. Bu demektir ki, iktisadi bazdaki devrim diğer alanlarda da sürdürülmelidir. Temelli bir sosyalist devrim mızrağı üç alanı hedeflemelidir. Sosyalist devrimin muzaffer bir şekilde ilerleyişi iktisadi, siyasi ve ideolojik cephelerdeki esaslı bir mücadeleden geçmelidir.

Mao, teoriyi gençleştirmiş, dirileştirmişti.

İki sınıf, iki yol, iki çizgi arasındaki mücadelenin ateş hattı komünist partisinin içiydi. Mücadele asıl bu alanda veriliyordu. Parti ve devlet aygıtında sürekli yeni burjuvazi ortaya çıkıyordu. Ve bu burjuvazi, devrilmiş ama tümüyle yok edilmemiş eski burjuva unsurlarla birlikte, restorasyondan yana tüm güçlerle ittifak halinde sosyalizmin güçlerini hedefler. Yönetici organlara siperlenmiş eski mevki sahipleri, komünist partisinin göbeğine yerleşmiş eski otorite sahipleri, daha alt organlardaki burjuva unsurlarla tam bir bütünlük içinde sosyalizme saldırırlar. Leninizm'in örtüsü altındaki bu saldırılar özellikle tehlike arz

etmektedir.

Bu demektir ki, "kimin kazanacağı" sorunu henüz karara bağlanamazdı. Zira yeni burjuvazi komünist gözlüklerini kullanarak iktisadi, kültürel, eğitim alanlarına bin bir yolu deneyerek sızar. Bu yolla iktidarı ele geçirmek için en sert direniş örnekleri sergilemekten çekinmez. Proleter dünya görüşüne karşı burjuva dünya görüşünü devlet ve parti organlarında, kitle örgütlerinde yaymaya ve düşüncelerde burjuva dünya görüşü lehinde tahribat yaratmaya çalışır. Ve komünist partisinin içi Marksizm ile revizyonizm arasında kaçınılmaz bir mücadeleye sahne olur. Bu mücadele, bazen açık, bazen örtülü, bazen sert, bazen yumuşak ama tüm tarihsel geçiş dönemi boyunca çeşitli biçimler altında sürüp gider.

Bu demektir ki, sosyalist devrimi sonuna dek sürdürmek elzemdir. Proletarya diktatörlüğü altında devrimi temelli bir biçimde devam ettirmek aslolanıdır. Sosyalist devrimi iktisadi, siyasi, ideolojik, kültürel cephelerde sonuna dek götürmek gereklidir. Üretim araçları üzerindeki sosyalist dönüşümün esas olarak tamamlanmasından sonra da bu böyledir. Her alanda sosyalist yolcularla kapitalist yolcular cephe cepheyedir. Barikatın iki yakası arasında kaçınılmaz mücadele, Marksizm ile revizyonizmin kıyasıya cebelleşmesi uzun çok uzun bir süre devam eder. Bunun için birkaç kuşak değil, kuşaklar gereklidir.

Proletarya diktatörlüğü teorisi, Mao'yla zenginleşerek gelişmişti. Bu gelişme 1966 yılında başlayan Büyük Proleter Kültür Devrimiyle tepe noktasına ulaşmıştı. Bu devrim, Marksizm ile revizyonizm, proletarya ile burjuvazi, sosyalist yol ile kapitalist yolcular arasındaki mücadelenin doruğuydu. Odak nokta "dünya görüşü" sorunuydu. Bu devrim, sınıf mücadelesinde en zorlu, en çetin, en yüksek şekli ifade ediyordu. Mao'nun "merkezi karargahı bombalayın!" çağrısı uyarınca devrimci kitlelerin aşağıdan gelen dolaysız girişkenliğiyle yaşam bulmuştu BPKD. O ana dek eşine rastlanmadık, eşsiz önem ve büyüklükteydi. Mao, devrimci kitlelere başvuruyor ve KP'ye çöreklenmiş kapitalist yolu tutmuş burjuva yolcuları, tabanın isyankar ayağa

doğruluşu hareketiyle ezmeye çalışıyordu.

Mao'nun bu büyük devrimi ve devrim sürecinde giderek olgunlaşan proletarya diktatörlüğü öğretisi çoğu kesimin "nefretini" üzerine çekti. Hoca da bu kesime dahildi. Çatışmalı, çelişmeli, burjuvalı sosyalizm Hoca'yı sıkıyordu; onun tekdüze çizgisine başkaldırımı ifade ediyordu.

Proletarya diktatörlüğünün kurulması, üretim araçlarının mülkiyetinin toplumsallaştırılması, ulusal ekonomiye sosyalist ekonominin egemen olması koşullarında da sosyalizmin kapitalizmin geleneklerinden, alışkanlıklarından, izlerinden bütünüyle bağışık olduğu düşünülmemelidir.

Kafa emeği ile kol emeği, şehir ile kır, işçiler ile köylüler arasındaki çelişkilerin, sosyalist dönüşümün mülkiyet alanında tamamlanmasından sonra da hüküm sürdüğü unutulmamalıdır. Ayrıca meta üretimi ve değer yasası da henüz ortadan kaldırılmamıştır. Meta üretimi daha uzunca bir süre de varlığını sürdürecektir. Değer yasası da zorunlu olarak varolacaktır. Burjuva hukuku hala geçerlidir. Bölüşüm, burjuva hukuku çerçevesinde işlem görmektedir; değişim de öyle.

(IV)

Geri dönüşün sorunlarına değinirken, bu dönüşümün iç kaynaklarını saptamada "üretim ilişkileri" alanını incelemek sorunun can alıcı noktasıdır.

Üç öğeyi içerir üretim ilişkileri: Mülkiyet, üretken emek sürecinde insanlar arasındaki ilişkiler ve metaların dağılımı.

İlk olarak, mülkiyet alanını ele alalım.

Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin yerini toplumsal mülkiyete terk etmesi sosyalist kuruluş süreci açısından oldukça tayin edicidir. Ne var ki, mülkiyet alanındaki bu nitel adımla, mülkiyet sorununun tamamıyla çözümlendiği anlamı çıkarılamaz. Bu, iki bakımdan böyledir. Birincisi, özel mülkiyetin yerine geçen toplumsal mülkiyetin birbirinden farklılık taşıyan "ileri ve geri", iki biçimde uygulanıyor oluşu. İkincisi, proletarya ve

emeççiler katının, mülkiyetin kendisine "hükmedip etmediğidir."

Toplumsal mülkiyet iki biçimdedir. İleri biçimiyle tüm halkın mülkiyeti (ya da kamu mülkiyeti), geri biçimiyle kolektif mülkiyet (ya da kooperatif mülkiyeti). Her iki mülkiyet biçimi de sosyalist niteliktedir; sosyalizmin iki üretim sektörüdür. Tüm halkın mülkiyeti, proleter devletin mülkiyetidir; üretim araçları, ürünler vb. tüm kamunun ortak malıdır bu sektörde. Kolektif mülkiyet, devletin, yani tüm halkın mülkiyeti değildir. Bu sektörde üretim araçları devletin malı olduğu halde, ürünler devletin değil, kolektifin, yani kooperatifin malıdır. Kolektif, ürünü kendi malı olarak tek başına kullanır. Dolayısıyla, tüm halkın mülkiyeti ile kolektifin mülkiyeti arasında, bu iki üretim sektörü arasında farklılık vardır. Dahası, kolektif mülkiyet tüm halkın mülkiyetinden daha geri bir biçimi temsil eder.

Kooperatif ürettiği ürünü devlete meta olarak verir, karşılığında gereksindiği metayı alır. Kısmi bireysel ekonomiyi bir yana koyarak konuşsak bile sosyalizmin iki sektörü bazında, Stalin'in "Sosyalizmin Ekonomik Sorunları"nda apaçık saptadığı gibi, meta üretimi ve meta dolaşımı hala vardır. Ancak bu, proletarya diktatörlüğü koşullarında ekonominin yararlı bir unsuru olarak işlev görmektedir.

Çubuğun ucu komünizme yönelmiştir. Geri olan kolektif mülkiyet biçimi, ileri olan tüm halkın mülkiyetine dönüşecektir. Süreç, bu yönde gelişmektedir. Ne var ki, bireysel mülkiyetin kolektif mülkiyete, onunda tüm halkın mülkiyetine doğru ilerlemesi uzun bir süreçtir. Kolektif mülkiyet tüm halkın mülkiyetine dönüşmediği sürece kolektif köylülük bireysel köylülükten arda kalan küçük üreticilere özgü özelliklerinin bazılarını daha uzunca süre koruyacaktır.

Bu demektir ki, sosyalist mülkiyet ileri ve geri iki biçimini koruduğu sürece, yönelim tüm halkın mülkiyetine doğru olmasına karşın, nesnel olarak kapitalizme doğru kendiliğinden bir eğilimin kolektif mülkiyetin gözeneklerinden uç vermesi ve bu alanın restorasyon için bir sıçrama alanı işlevi görmesi kaçınılmazdır. Israrla tekrarlanan bir mücadeleyle kolektif

köylülüğün kalıba dökülmesi ve bu alandaki mülkiyetin kamu mülkiyetine dönüştürülmesi ile ancak bu işin üstesinden gelinebilir.

Toplumsal mülkiyete proletarya ve emekçiler cephesinin hükmetme sorununa gelince. Üretim araçları üzerinde özel mülkiyetin yerini toplumsal mülkiyete terk etmesi mülkiyet alanında bir devrim, bir nitel adımdır. Ne var ki, bununla mülkiyet sorunu tüm yanlarıyla halledilmiş olmaz. Toplumsal mülkiyete gerçek karakterini kazandıran şey, proletarya ve emekçiler katının bu mülkiyete hükmetmesidir. Eğer emekçiler üretim araçlarını gerçek anlamda, bizzat denetleyemiyorlarsa, bu araçlar proletaryanın gözetim ve denetiminden uzaksa, bu demektir ki, toplumsal mülkiyet, biçimsel hukuki bir kavramdan başka bir şeyi ifade etmez. Üretim araçları üzerinde söz ve karar sahibi olamayınca emekçiler kesiti, ürünün bölüşümü ve kullanımı üzerinde de karar sahibi olamaz. S. Birliği ve diğer geri dönüş deneyimleri tanıtlamıştır ki, proletaryayı üretim araçlarının denetiminden uzak tutan bir mekanizma toplumsal mülkiyet örtüsü altında bu araçları, bu kamu mülkiyetinin belli bir sınıfın çıkarına kullana gelmiştir.

Mao, halk mülkiyetinin kendisinin de değişim ve gelişim gösterdiğini çözümler. Kadroların aşağı düzeylere transferi sistemi, değişik düzeylerde yönetim, teşebbüslerde özerklik hakkı önermeleriyle Mao, halk mülkiyetinin kendisinin nasıl değiştiğini analizden geçirir. Halk mülkiyetindeki teşebbüslerin farklı şekillerdeki yönetimini Çin tecrübesiyle açıklığa kavuşturur. Merkez, merkezin daha altındaki eyaletler, belediyeler, özerk bölgeler tarafından yönetilen halk mülkiyeti teşebbüslerinin gelişmesini özellikle halk komünleri deneyimine dayanarak çözümler. Nedir ki, Mao, şunu da ilave eder ki, ister merkez, ister yerel tarafından yönetilsinler, teşebbüslerin tümü, a) birleşik yönetim altındadırlar; b) özgül özerk haklar tasarruf ederler.

İkinci olarak üretim ilişkilerinin emek sürecinde insanlar arasındaki ilişkiler alanı sorunu; ve de metaların dağılımı sorunu.

“Dağılım” ve “değişim” ilişkileri, geri dönüşe kaynaklık eden temeli sosyalizm süresince varlaştırmaktan geri kalmaz. Özel mülkiyetin yerine toplumsal mülkiyetin geçmesiyle, dağılım ve değişim alanında metaların değişiminden ürünlerin değişimine, değişim değerinden kullanım değerine, “emeğe göre” dağılımdan “ihtiyaca göre” dağılıma doğru en kesin adım atılmıştır. Fakat sürecin henüz başlangıcıdır. Dağılım ve değişim ilişkileri süreci tamamlanmış değildir.

Dağılım ve değişim ilişkilerinin rayına oturtulmasında, mülkiyet alanındaki devrim temeldir. Mülkiyet bazındaki sosyalist dönüşümle bu ilişkilerin eksiksiz bir tamamlanışa ulaştığı söylenemez. Bu alanda uzun, oldukça uzun bir yol alınması gereklidir.

Komünizmin ilk evresi olarak sosyalizm, burjuva haktan da bağışık düşünülemez. Sosyalizmde de meta üretimi, meta dolaşımı, değer yasası hala yürürlüktedir. Komünizmin bu ilk aşamasını bunlardan yalıtık düşünemeyiz. Evet bunlar burjuva kategorilerdir, ama ilk elden ortadan kaldırılamazlar.

Dağılım ilişkilerini ele alalım.

“Emeğe göre” dağılım mı, “ihtiyaca göre” dağılım mı? Sosyalizmde “emeğe göre”, komünizmde “ihtiyaca göre” dağılım olacaktır. Dolayısıyla, sosyalizmde, dağılım emeğe göre ilkesi eşliğinde işlem gördüğüne göre, burjuva hukuku hala geçerlidir. Toplumun bireyi topluma sunmuş olduğu emek miktarını, toplumdaki başka bir biçimde geri alır. “Birey olarak üretici (gerekli indirimler yapıldıktan sonra), topluma vermiş olduğunun tam karşılığını alır.” Demek ki, emeğe göre paylaşım vardır. Aynı paylaşım kapitalizmde de var. Fark şu: Üretim araçlarının toplumsallaştırılmasıyla özel mülkiyet sahipliği yıkılmış ve artı-değer ortadan kalkmıştır. Dağılımda burjuvazinin artı-değeri dışında geri kalan ilişkide burjuva hak egemendir. Tüketim maddeleri emeğe göre dağıtılmaktadır.

Bu demektir ki, dağılım ilişkilerinde henüz burjuva sınırları aşılammıştır. Ve sosyalist toplum bu sınırları bir darbede de

ortadan kaldıramaz. "Uzun ve sancılı bir doğumdan sonra kapitalist toplumdaki çıkıp geldiği şekli ile komünist toplumun birinci evresinde" sosyalizmdeki devlet "burjuvazisiz burjuva devlettir" bir bakıma. Bu en iyi kendini dağılım ve değişim ilişkilerinde göstermektedir.

Dağılımda herkes "emeğe göre" işlem gördüğüne göre, burada bir eşit hak vardır. Fakat Marks'ın sözleriyle, "bu, özünde, her hak gibi eşitsizliğe dayanan bir haktır." Öyleyse dağılım alanında geri dönüşün kaynakları sosyalizmde henüz ortadan kaldırılamaz. Toplum emeğe göre ilkesinden ihtiyaca göre ilkesine doğru bir gelişim süreci yaşamaktadır. Ancak bu geleceğin sorunudur. Stalin'in sözleriyle, birini adım adım kısıp diğerini adım adım geliştirme.

Değişim ilişkilerini incelersek.

Sosyalist sürecin yönelimi şu: Metallerin değişiminden ürünlerin değişimine, değişim değerinden kullanım değerine. Nedir ki bu bir çırpıda gerçekleştirilemez. Dağılımda "ihtiyaca göre" ilkesinin henüz uygulanamıyor oluşu, henüz bu düzeyin yakalanamamış olması, satın alma ve satış yoluyla değişimi zorunlu kılmaktadır. Meta üretiminin hala varlığını sürdürdüğü koşullarda bundan kaçınılamaz.

Sosyalist üretimin iki biçimi var. Devletin, yani tüm halkın, yani kamunun ve kolektifin, yani kooperatif mülkiyeti. Kooperatifler kent ile olan ekonomik ilişkilerinde, metallerin alışverişinde, satma ve satın almada meta-para ilişkisi alanı içinde hareket ederler. Devlete ürünlerini meta olarak vermek isterler ve bunun karşılığında ihtiyacı olan metaları satın alırlar. Kolektifin mülkiyeti ulusal mülkiyet düzeyine çıkmadığı sürece de, Stalin'in son büyük yapıtında ayrıntılı bir biçimde çözümlendiği gibi, meta dolaşımı, köyle kent arasında kendi "para ekonomisi" ile birlikte kabul edilebilir bir ilişki olarak varlığını sürdürecektir. Komünizmin ilk evresinde bu gerekli ve kaçınılmaz bir değişim ilişkisidir. Meta değişimi yerini ürün değişimine kademeli aşamalarla bıraktıktan sonradır ki, "merkezi iktidar, ya da başka herhangi merkezi toplumsal ekonomik (örgüt), toplumsal

üretimin bütün ürünlerini toplumun yararına" kullanabilir hale gelir.

Sosyalizm süreci ilerledikçe bu güzergahta meta dolaşımı alanı adım adım kısılacak, ürün değişimi alanı ise adım adım genişleyecektir.

Bu demektir ki, değişim ilişkileri alanında da komünizme doğru gelişen bir süreç yaşanmasına karşın, meta üretimi, meta dolaşımı ve bu dolaşımın kendine özgü alandaki "para ekonomisi" ilişkisi süreci kendi anti-teziyle eyerlenmiştir. Karşıtların birliğinin ikiliği bu alanda da hüküm sürer.

Dolayısıyla, süreci tersine çevirebilecek ekonomik temel hala tasfiye edilememiştir tümüyle. Bu temel burjuvazi için yeniden ayağa doğrulmanın, kapitalist yolu tutan burjuva yolcular için güç almanın kaynağı olarak işlev görebilecektir.

Üretim ilişkileri alanı, mülkiyet ögesiyle, dağılım ve değişim ilişkileri öğeleriyle yeni burjuvazinin gücünü aldığı dayanak alanıdır. Böyle olduğu içindir ki, Mao, bu alanı tahlilde özellikle yoğunlaşmış, çubuğun ucunu tersine bükebilecek koşullara karşı dalgakıranlar oluşturmuştur.

Çin tecrübesini özetleyen Mao teorii şu noktalarda zenginleştirerek geliştirmiştir:

Mao, üretim ilişkileri alanında mülkiyet sistemi sorunu çözümlendikten, yani kentte ve kırdaki üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti kurulduktan sonra, çözülebilecek en önemli şeyin yönetim sorunu olduğunu açıklar. Bununla ne anlatılmak istenmektedir? Şu: gerek tüm halkın ve gerekse kolektifin mülkiyeti altındaki teşebbüslerin nasıl yönetildiği. Bu diyor Mao, "verilmiş mülkiyet sistemindeki insanlar arası ilişkiler sorunu ile aynıdır."

Komünizme doğru ilerleyen sosyalizm sürecinde, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin kaldırılmasıyla başlayan belli bir aşamadan sonra, mülkiyet alanındaki değişiklikler belli bir zaman diliminde sınırlı olmasına karşın, "üretken emek

sürecinde insanlar arasındaki ilişkiler, tam tersine, durmaksızın bir değişim içinde olabilirler.” Çin devrim deneyiminden, sosyalist kuruluş deneyiminden teorik sonuçlar çıkaran Mao, şöyle sürdürüyor: Tüm halkın mülkiyetindeki teşebbüsler için, bunların yönetimi için bir dizi yaklaşım benimsedik.

Bunları sıralarsak:

- a.) Yoğun önderlikle kitle hareketinin harmanlanan bileşimi,
- b.) Parti önderleri, kitleler ve teknik kesimin bileşimi,
- c.) Üretime katılan kadrolar, yönetime katılan işçiler,
- d.) Yönetim ilişkisinde sürekli değişen kurumsal pratikler ve sürekli değişen mantıksız kurallar.

Bu yaklaşımlar dizisi yabana atılacak gibi değil. Örneğin, “iki katılım” ilkesi, yani yönetimin üretken emeğe, işçilerin yönetime katılması, ayrıca yine “üç bileşim” ilkesi, yani kadro, işçi ve teknisyenlerin çabalarının bileşimi, bürokratizmi alt etmede, kitlelerle bütünleşmede önemli kilometre taşlarıdır. Üst kademedekilerin, partili kadroların kol emeği ile üretken emek sürecine katılmaları, yani fabrikalarda, inşaatlarda ve köylerde domuz ahırlarında çalışmaları, yozlaşmayı, bürokratlaşmayı önlemede sosyalist inşa sürecini geliştirmede önemli yöntemlerdir. Bıktırıcı kurallar, ilerletmeyen pratikler açısından da durum budur.

Proletarya ve emekçiler katının söz ve karar sahibi olmasında, iktidarı gerçek anlamıyla fethetmesinde ve ona fiili sahipliğinde Mao'nun sunduğu tablo, eşitsizlikleri, haksızlıkları gidermede, emekçi iktidarını gerçek anlamda her yanıyla sağlamada, döne döne devrimcileştirmede, ısrarla yeniden kalıba dökülmede zengin bir fikirler arenasıdır.

Bu zengin tabloda her şeyden önce, geri dönüş tehlikesini önlemede, muazzam bir canlı ve yeni öğretiler bütünlüğü vardır. Bu demektir ki, teori, Mao'yla yeni ve ileri bir atılıma geçmişti. Mao'nun katkısına dayanmadan geri dönüş sorununun doğasına vakıf olunamaz.

Mao, yeni burjuvazinin, gücünü üretim ilişkilerinden

aldığını berrakça saptadığı içindir ki, bu alan üzerinde oldukça yoğunlaşmış, gelişmenin yeni koşulları, sınıf mücadelesinin yeni koşullarında günümüzde hala tüm canlılığını koruyan teoriyi inşa edebilmiştir.

Kısaca, üretim araçları mülkiyetinin toplumsallaştırılmasından sonra da;

- 1.) Meta üretimi, meta dolaşımı ve kolektifin kentle ekonomik ilişkilerinde kendine özgü “para ekonomisinin” hala var oluşu,
- 2.) Bu varoluşun küçük burjuva ortamı sürekli canlı tutuyor olması,
- 3.) Bu canlılığın kendiliğinden yeni kapitalist öğeleri üretiyor olması,
- 4.) Üretim ilişkileri alanının mülkiyet, ilişkiler ve dağılım öğelerinde sosyalist kuruluş sürecinin kendi karşıtıyla birlikte, süreci tersine dönderebilecek öğelerle iç içe bulunuyor oluşu,
- 5.) Dağılım bazında “ihtiyaca” değil, “emeğe göre” ilişkisinin uygulanıyor oluşu,
- 6.) Dağılım ilişkileri sürecinin hala “burjuva hukuku” eşliğinde işliyor olması,
- 7.) İşçiler ile köylüler, kol emeği ile kafa emeği, şehir ile köy arasında hala çelişkilerin olması, sosyalist süreci tersine çevirebilecek iç kaynaklar olarak işlev görürler.

Bu demektir ki, ekonomik alanda yapılan sosyalist devrime karşın (üretim araçlarının sosyalist mülkiyeti açısından), geri dönüşün, kapitalizmin restorasyonunun ekonomik temeli hala tümüyle ortadan kaldırılmış değildir.

Ayrıca bu temelin dış cephesi de vardır. Uluslararası kapitalizmin ablukası, emperyalist müdahaleler ve müdahale tehditleri, emperyalist patentli yıkıcı faaliyetler yani emperyalist baskı çok önemli dış etkenlerdir.

İç ve dış etkenin sonucu olarak parti ve devlet aygıtında ve bu organların en tepe noktalarında siyasi bakımdan yozlaşmış, ideolojik açıdan yolundan çıkmış kapitalist yolu tutan yeni burjuva yolcular sürekli olarak ortaya çıkarlar. Siyasal

zeminde sınıf mücadelesi asıl halkadır, aslolandır. Bu, uzun sürelidir, dolambaçlı ve zikzaklarla dolu bir mücadeledir. Asla durdurulamaz. İki sınıf (proletarya-burjuvazi), iki yol (sosyalist yol-kapitalist yol), iki çizgi (Marksizm-revizyonizm) arasında ısrarla yinelenen bir mücadele, muharebe arenasıdır sosyalizm. Anlaşılır ki bundan şu çıkar: Proletarya diktatörlüğü altında devrimi devam ettirmek temeldir. Aslolan devrimi ilerletmek, proletarya diktatörlüğü sağlamlaştırmak ve burjuvazi üzerinde topyekün diktatörlük uygulamaktır.

III/MAO ÖNDERLİĞİNDE ÇKP TARAFINDAN GELİŞTİRİLEN MUZZAM MUHAREBE SÜRECİNİN MODERN REVİZYONİZME VURDUĞU AĞIR PRANGA

Kimi çevrelerce “Pekin-Moskova çatışması”, kimilerince “SBKP-ÇKP çekişmesi” olarak gösterilen ve özünü revizyonizm ile Marksizm arasındaki çatışmanın oluşturduğu mücadelenin 50. yılındayız. Bu mücadelede Mao önderliğindeki ÇKP Marksizmi, Kruşçev önderliğindeki SBKP yönetimi ise revizyonizmi temsil ediyordu. 1956 yılındaki 20. Kongreden itibaren adım adım geliştirilen, ancak 1957 Moskova Deklarasyonu ve 1960 Bildirgesi sürecinde yoğun tartışmalara da neden olan revizyonizm, 1961 Ekimindeki 22. Kongrede artık “sistemleşmiş” revizyonizm olarak UKH’ın içinde temizlenmesi gereken virüstü.

Hiç kuşkusuz ki, Stalin’in ölümünden birkaç yıl sonra yapılan SBKP 20. Kongresi bir dönüm noktası olmuştu. Ve bu Kongrede Marksizm-Leninizmi hedef alan görüşler ve özellikle de gizli oturumda Stalin’e yöneltilen ağır saldırı ve hayasızca iftiralar UKH içindeki bölünmenin ilk işaretleriydi. Özellikle 20. Kongrede Stalin’in tamamen inkar edilmesinden sonra, yıl 1961’i gösterdiğinde, yani 22. Kongrede Stalin’e yöneltilen çirkin saldırılar ve Stalin’in kişiliğinde Marksizm-Leninizmin açıktan inkarı en üst boyuta ulaştı. Bu süreç, UKH içindeki safaşmaları giderek netleştirmiş ve bu safaşmada ÇKP, AEP gibi partiler modern revizyonizme karşı M-L’i savunmuş ve özellikle Mao Zedung önderlikli ÇKP, modern revizyonizmle göğüs göğse çarpışarak Kruşçev’in ipliğini pazara çıkarmada ve modern-revizyonizmin açığa çıkarılmasında muazzam rol oynamıştı.

Neydi, bu mücadelenin merkezinde olan şey?

Mücadelenin merkezinde olan şey, ya da görüş ayrılıklarına

temel oluşturan “son tahlilde, 1957 Açıklaması ve 1960 Bildirgesinin devrimci ilkelerini kabul edip etmeme, Marksizm-Leninizmi ve proleter enternasyonalizmi kabul edip etmeme, devrimin gerekli olup olmadığı, emperyalizme karşı koymanın gerekli olup olmadığı ve sosyalist kampın ve uluslararası komünist hareketin birliğinin istenip istenmediği” sorunu idi.

Hiç şüphesiz ki, uzun yılları bulacak olan bu keskin ideolojik ve siyasal mücadelenin merkezinde bulunan temel öge revizyonizm mi, Marksizm mi sorunu idi. Ya Kruşçev önderliğindeki SBKP'nin modern revizyonizmine boyun bükülecek ya da sosyalizmin anavatanında ortaya çıkan bu revizyonizme açıktan cephe alınarak, Marksizmin “ilkesel temelleri” üzerinden UKH içindeki bu saflaşmada M-L'in yanında saf tutulacaktı. Turnusol kağıdı, M-L'i iğdiş ederek revizyonizm üzerinden emperyalizme kapılanan SBKP'nin özgün çizgisine karşı devrimci Marksizmi savunmaktı. Nitekim başta AEP olmak üzere bir çok parti bu mücadeleyi yalnızca ÇKP-SBKP çatışması ya da çekişmesi olarak görmeyerek saflarını Mao önderlikli mücadele hattında görerek, revizyonizmin açığa çıkarılması mücadelesine omuz verdiler. SBKP 20. Kongresinde başlayan bu mücadele başlangıçta birkaç yıl boyunca ikili mücadeleler üzerinden kapalı olarak verilmiş ve birkaç yıl sonra da açık bir biçim kazanmıştı. Ve dünya çapında revizyonim-marksizm cenkleşmesi açıktan ve şiddetli bir biçimde başlamıştı artık. Bu, iki çizgi ve iki yol arasındaki mücadele idi. Revizyonizm çizgisi mi, Marksizm çizgisi mi; emperyalizme boyun eğen yol mu, sosyalizmi devam ettiren yol mu tutulacaktı. Tüm sorunun odak noktası burada düğümleniyordu.

ÇKP'nin Kruşçev önderliği SBKP yönetimine karşı mücadelesinde aşılması gereken üç eşik vardı: Birincisi, 1956 yılında yapılan 20. Kongre; ikincisi, 1957 Moskova Deklarasyonu ve 1960 Moskova Bildirgesi ve üçüncüsü, Ekim 1961 yılında yapılan 22. Kongreydi. 1956'dan 1961 yılı arasındaki dönem, revizyonizmin sistemleşip kendisini yeniden kalıba dökmesi dönemi olarak önemli üç aşamayı ifade ediyordu.

1956 yılında yapılan SBKP Kongresinde iki temel şey öne çıkmıştı. Birincisi, “barış içinde sosyalizme geçiş tezi” ve ikincisi, “kişiye tapmayla mücadele” maskesi altında Stalin'in tamamen inkar edilmesiydi. ÇKP, parlamenter yoldan barış içinde sosyalizme geçilmesi tezini onaylamadı ve bu görüşü eleştirdi. İkincisi, Stalin'in bütünüyle inkar edilmesine göz yummadı ve bu görüşü de onaylamadığını ortaya koydu.

Şunları söyleyen ÇKP önderliğiydi: “SBKP 20. Kongresinde Stalin'e yöneltilen eleştiri, hem ilke hem de yöntem bakımından hatalıydı.”

SBKP ile 1963'lü yıllarda girdiği ünlü “Polemik”te şunları söyleyen de: “Kruşçev, bütün iç ve dış düşmanlara karşı verilen kararlı mücadelede; sosyalist dönüşümde ve sosyalizmin inşasında büyük başarılar kazanılmasında; dünyanın ilk sosyalist ülkesinin savunulmasında ve sağlamaştırılmasında; faşizme karşı savaşta şanlı bir zafer kazanılmasında Sovyet halkına önderlik eden, Marksizm-Leninizmi savunan ve geliştiren Stalin'in değerli hizmetlerini tamamen inkar etti. Kruşçev, SBKP'nin 20. Kongresinde Stalin'i bütünüyle inkar ederek, aslında proletarya diktatörlüğünü ve Stalin'in savunduğu ve geliştirdiği Marksizm-Leninizmin temel ilkelerini reddetti.”

Ne var ki, ÇKP bu görüşlerini “açık ve kamuoyu önünde” ortaya koymaktan belirli gerekçelerle birkaç yıl boyunca kaçındı.

İşte o gerekçeler: “Şunu da söylemek gerekir ki, düşmana karşı birlik uğruna ve SBKP yöneticilerinin içinde buldukları güç durumu dikkate alarak, o zamanlar 20. Kongrenin hatalarının açık eleştirisinden kaçındık; çünkü emperyalistler ve bütün ülkelerin gericileri bu hataları sömürmeye ve Sovyetler Birliği'ne, komünizme ve halka karşı azgın faaliyetler yürütmektedirler ve çünkü henüz o zamanlar SBKP yöneticileri, Marksizm-Leninizmden bugün olduğu kadar uzaklaşmış değillerdi.”

Kuşkusuz ki, SBKP'nin 20. Kongre kararları UKH içinde kaos ve keşmekeşe, saflarda büyük bir ideolojik karışıklığa yol açarak revizyonizme yolu açtı. Bir yandan Stalin'in ağır itham

altında tamamen inkarı, öte yandan parlamenter yolla iktidarın barış içinde ele geçirilmesi UKH içinde tam bir don etkisi yaratmış ve adeta bulutsuz havada çakan bir şimşek olmuştu Kruşçev'in Kongreye sunduğu gizli raporu. Özellikle Stalin'in açıktan ve bir düşman gibi inkar edilmesi ne ÇKP ve ne de AEP gibi kardeş partiler tarafından asla hoş görülmedi.

"Stalin Sorunu Üzerine" adlı makalesinde ÇKP şunları söyleyecekti: "Kruşçev hala, SBKP 20. Kongresine sunduğu, Stalin'i tamamen inkar eden gizli raporu Sovyet halkına ve sosyalist kamptaki diğer halklara göstermeye cesaret edememiştir; çünkü bu rapor gün ışığına tahammül edemeyecek bir rapordur, kitleleri önemli ölçüde yabancılaştıracak bir rapordur."

Aynı makalede ÇKP şunları da söyleyecekti: "Stalin yoldaşa saldırmakla, Marx'ın, Engels'in ve Lenin'in öğretilerine saldırdılar... Gerçekler açıkça göstermektedir ki emperyalizm, savaş ve barış, proletarya devrimi ve proletarya diktatörlüğü, sömürge ve yarı-sömürgelerde devrim, proletarya partisi vb. hakkındaki Marksist-Leninist teorileri revize etmeleri, Stalin'in tamamen inkar etmelerine kopmaz şekilde bağlıdır."

Ve ÇKP önderliği Kruşçev için şöyle diyecekti aynı makalede: " 'Kişiye tapmayla mücadele', Kruşçev'in ortaya attığı aşağılık bir siyasal entrikadır." Ve nihayet makalenin sonunda UKH'nin bu büyük önderi için ÇKP şunları açıklayacaktı: "Uluslararası komünist hareketin tarihinde oportünistler Marx'ı, Engels'i ya da Lenin'i iftira yoluyla ortadan silemediler. Kruşçev de Stalin'i iftira yoluyla ortadan silemez...Yaşasın Marx'ın, Engels'in, Lenin'in ve Stalin'in yüce devrimci öğretisi!"

At izi ile it izinin birbirine karıştığı bir ortamda, Mao Zedung'un revizyonizme karşı geliştirdiği büyük ehemmiyetteki mücadele ve özellikle Stalin'i savunmadaki sağlam duruşu, UKH'in saflarındaki ayrışmaya ışık tutmuş ve ÇKP 1963 yılındaki 25 maddelik bir öneri ile UKH'in genel çizgisi için bir öneri ortaya koymuştu.

Ne ki, yıl daha 1963'e gelmeden bir ikinci eşik daha vardı aşılması gereken: 1957 Moskova Deklarasyonu ve 1960 Bildirgesi süreci. Bilinir ki, gerek "Deklarasyon" ve gerekse "Bildirge", uzun tartışmalar, ikili görüşmeler ve büyük cenkleşmeler sonucu ve üstelik revizyonim önemli ölçüde geriletilerek ortaya konabilmiş uzlaşma belgeleriydi ama, özü itibarıyla M-L belgelerdi-bu belgelerde revizyonizme belli tavizler verilmiş de olsa. UKH'nin tecrübelerinin özetlendiği bu Deklarasyon, Ekim yolunun evrensel geçerliliğini, sosyalist devrim ve sosyalist inşayı yöneten ortak yasaları, kardeş partiler arasındaki ilişkilere yol gösteren ilkeleri ve KP'lerin ortak mücadele görevlerini devrimci Marksizmin ilkeleri ışığında ortaya koymuştu. Ama unutulmamalıdır ki, bu belgelerde bir takım "tavizlerin verilmesi", önemli ölçüde "tavizlerin de alınması" ile dile gelmişti.

Evet her ne kadar barış içinde geçiş tezi tatmin edici bir biçimde Deklarasyon ve Bildirge'de yer almadıysa da, en azından, her iki görüşün, hem barış içinde geçiş ve parlamentoda sağlam bir çoğunluktan söz ederken, hem de hakim sınıfların asla kendi rızalarıyla iktidarı terk etmeyecekleri ve parlamento dışı kitle mücadelesi tezinin işlenmesi gene de bir ilerlemeydi. Fakat gene de barış içinde geçiş tezinin formülasyonunun bu şekilde geçmesi tatmin edici olmaktan bir hayli uzaktı. Ve ÇKP, bu endişesini gerek kardeş partilerle yaptığı görüşmelerde ve gerekse SBKP yöneticileriyle yaptığı görüşmelerde açıkça ortaya koymakla yetinmemiş ve ayrıca SBKP'ye bu konudaki düşüncelerini bir "ek" olarak yazılı da sunmuştu.

Deklarasyon'da, SBKP 20. Kongresinde savaş ve barış, emperyalizm vb. sorunlarda ileri sürülen görüşler ÇKP ve diğer partilerin uzun ve zorlu mücadeleleri sonucu düzeltilmiş ve önemli M-L tezler Deklarasyon'a geçirilmişti.

Bunları özetlersek: a) ABD emperyalizminin dünya gericiliğinin merkezi ve halkların can düşmanı olduğu; b) devrimi ve sosyalist inşayı yöneten ortak yasalar; c) M-L'in evrensel gerçeğinin her devrimin ve inşanın somut pratiği ile

kaynaştırılması; d) siyasi iktidarın ele geçirilmesinin devrimin sonu değil, başlangıcı olduğu; e) kapitalizm mi sosyalizm mi kazanacağı sorununun çözülmesinin oldukça uzun bir zamanı alacağı; f) burjuva etkisinin varlığının revizyonizmin iç kaynağı, emperyalist baskının ise dış kaynağı olduğu; g) Diyalektik materyalizmin pratik çalışmaya uygulanmasının önemi.

Lenin ve Stalin'in SBKP'sinin saygın otoritesine sahip SBKP yönetiminin revizyonist tezlerinin bir kısmının değiştirilmesi ve yukarıda özetlediğimiz bir çok yeni tezin Deklarasyon'a eklenmesi öyle küçümsenecek bir olay olamazdı. Yılların yarattığı bir saygınlık ve fevkalade bir otorite vardı ÇKP ve diğer kardeş partilerin karşısında. Yalnızca bu açıdan bakıldığında bile, Mao önderlikli ÇKP ve diğer partilerin revizyonizme karşı yürüyüşlerini yalnızca 20. Kongre kararlarına karşı değil, bu kararları önemli ölçüde Deklarasyon'a geçirmek isteyen SBKP yönetimine karşı da zorlu ve dışı dışı bir mücadeleyle sürdürüyor olmaları büyük ehemmiyeteydi.

Ne ki bununla bitmiyordu mücadele. Yıl 1961'i gösterdiğinde kapıyı çalan SBKP'nin 22. Kongresiydi ve bu Kongrede Stalin'e yöneltilen ithamların ağır ve derin karakteri eşliğinde revizyonizmin artık sistemleşmiş olmasıydı. 20. Kongrede, Deklarasyon ve Bildirge sürecinde girilen revizyonizm yolunun adım adım geliştirilmesi süreci artık sistemleşmiş revizyonizmle kendisini niteliyordu bu Kongrede. Deklarasyon ve Bildirgenin devrimci ilkeleri inkar edilmiş ve revizyonizm yolunu tutanlar artık sistemleşmiş revizyonizme kapılanmıştı. 1956 yılındaki 20. Kongreden 1961 yılında yapılan 22. Kongreye dek SBKP yönetimi, "dört başı mamur bir revizyonist sistem inşa etmiş" ve gene bu süre içinde "proletarya devrimi ve proletarya diktatörlüğüne karşı revizyonist çizgi inşa edilmiş" ve de "barış içinde bir arada yaşama", "barış içinde yarış", "barışçıl geçiş", "tüm halkın devleti ve partisi" gibi revizyonist bir bulamaç oluşturulmuştu. Bu bulamacın tümü, "Marksizmin" revizyonizm üzerinden yeniden kalıba dökülerek sistemleşmiş bir karakter kazanmasından başka bir şey değildi.

ÇKP'nin söylemiyle, "Uluslararası Komünist Hareket içindeki bugünkü büyük tartışma, son tahlilde, Marksizm-Leninizme mi yoksa revizyonizme mi bağlı kalınacağı, proleter enternasyonalizme mi yoksa büyük güç şövenizmine mi sarılacağı, birlikmiyoksaistendiğisorularınıdakapsamaktadır." Ve kapıyı çalan revizyonizme karşı ÇKP, Uluslararası Komünist Hareketin hattını 25 maddelik bir öneri ile ortaya koyuyordu. Bu öneriler revizyonizme açıktan bir meydan okuyuş ve onun gerçek niteliğinin sergilenmesi açısından son derece önemli idi; önemli idi çünkü, bu öneriler revizyonist tezlerin açık, anlaşılır bir sergilenişi ve çürütülüşüydü. 25 Madde'de toplanan bu önerilerin en önemlileri şu tezleri içeriyordu:

1) Marksist-Leninist çizgiye sıkı sıkıya bağlı kalmak ve doğru Marksist-Leninist iç ve dış siyasetler izlemek;

2) Proletarya diktatörlüğü ve proletarya önderliğindeki işçi-köylü ittifakını sağlamlaştırmak ve sosyalist devrimi, iktisadi, siyasi ve ideolojik cephelerde sonuna dek sürdürmek;

3) Geniş kitlelerin inisiyatifini ve yaratıcılığını geliştirmek, sosyalist inşayı planlı bir biçimde yürütmek, üretimi geliştirmek, halkın refah düzeyini yükseltmek ve milli savunmayı güçlendirmek;

4) Sosyalist kampın birliğini Marksizm-Leninizm temelinde güçlendirmek ve diğer sosyalist ülkeleri, proleter enternasyonalizmi temelinde desteklemek;

5) Emperyalist saldırı ve savaş siyasetlerine karşı çıkmak ve dünya barışını savunmak;

6) Bütün ülkelerin gericilerinin anti-komünist, halk düşmanı ve karşı-devrimci siyasetlerine karşı koymak; ve

7) Dünyanın ezilen sınıflarına ve uluslarına devrimci mücadelelerinde yardım etmek.

Görülüyor ki, 1957 ve 1960 Deklarasyon ve Bildirgelerinde ortayakonan "devrimci ilkeler" indaha dageliştirilerek Uluslararası Komünist Hareketin genel bir tablosunun sunuluşudur, ortaya konanlar. Elbette bunlar UKH için ideolojik ve siyasal temel, birleşilmesi gereken "ortak payda" olarak büyük öneme sahip

---

önerilerdi. Ne ki, bu öneriler, SBKP ve etrafında kümelenen partiler tarafından dikkate alınmayarak revizyonizmde ısrar edildi. Kruşçev ve yandaşları artık geri dönülmez yoldaydılar; Marksizmi değil, revizyonizmi uyguluyorlardı; sosyalizmi değil, kapitalist yolu seçmişlerdi –Marksist-Leninist maskeli de olsa. Ancak bu öneriler, UKH için, o dönem açısından revizyonizmi geriletmede ortak bir platform olarak büyük bir işlev gördü; devrim ve sosyalizm davası için UKH'in genel hattını teşkil ederek modern-revizyonizme karşı mücadelede kardeş partiler, devrim ve sosyalizm davası yandaşları için esaslı bir silah haline geldi.

Aradan geçen yarım yüz yıl sonra da revizyonizme karşı mücadelenin hala gerekli olduğu ortadadır. Evet, revizyonizm bugün deri değiştirmiştir ve S. Birliği'nde iktidarı elinde bulundurduğu dönemki gibi bir "modern-revizyonizm" yok ama, bugün, Marksizmi bozarak ve çarpıtarak ve onun devrimci yanını boşaltarak yolundan çıkaran bir revizyonizm var.

Devrimci Marksizmin tahrif edilmesi, onun devrimci ilkelerinin aşındırılarak yerine uysal, barışçıl, düzen içine çekilen türden bir Marksizmin geçirilmesine karşı, bu yeni türden sosyalizm çizgisine karşı, yani bu burjuva sosyalizmi türüne karşı uluslararası alanda cepheden bir "ideolojik" mücadele UKH'nin ertelenemez görevi olarak KP'lerin önünde durmaktadır. Eğer bu mücadelede zaferle çıkılabilirse; bu, yalnızca devrim ve sosyalizmi eski büyü ve çekiciliğine kavuşturmakla kalmayacak, ama bu aynı zamanda, hem devrimci Marksizme eski itibarını sağlayacak ve hem de onurunu kurtaracaktır.

31 Ekim 2006